

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Trestněprávní a preventivní přístupy k problematice
omamných a psychotropních látek v Ústeckém kraji

Autor práce: Petr Vydra, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinované

Vedoucí práce: Mgr. Jan Faltus

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Petr Vydra, DiS.
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Trestněprávní a preventivní přístupy k problematice omamných a psychotropních látek v Ústeckém kraji

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Criminal-Law and Preventive Approaches to the Issue of Narcotic and Psychotropic Substances in the Ústí Region

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů): Mgr. Jan Faltus

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): prosinec 2025

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem je zmapovat rozsah, charakter a trendy nedovolené výroby, distribuce a držení omamných a psychotropních látek v Ústeckém kraji, včetně vymezení trestněprávních podmínek odpovědnosti za vybrané drogové trestné činy.

Vedlejším cílem je porovnat situaci v Ústeckém kraji s ostatními kraji České republiky. Zhodnotit preventivní a intervenční opatření uplatňovaná policií a dalšími institucemi. Získat praktické poznatky prostřednictvím rozhovorů s odborníky a osobami zapojenými do problematiky.

Student: Petr Vydra, DiS.	5.12.25 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. Jan Faltus	5.12.25 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	11.12.2025 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	11.12.2025 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	20.12.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Janu Faltusovi za cenné rady,
připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

VYDRA, P. *Trestněprávní a preventivní přístupy k problematice omamných a psychotropních látek v Ústeckém kraji: bakalářská práce*. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2026. 65 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Faltus.

Bakalářská práce se zabývá problematikou omamných a psychotropních látek se zaměřením na trestněprávní a preventivní přístupy v Ústeckém kraji. Cílem práce je zmapovat rozsah, charakter a vývoj nedovolené výroby, distribuce a držení omamných a psychotropních látek v tomto regionu a porovnat situaci s ostatními kraji České republiky. Teoretická část práce se věnuje vymezení základních pojmů, historickému vývoji omamných a psychotropních látek a analýze vybraných skutkových podstat trestných činů podle trestního zákoníku, zejména trestným činům dle § 283, § 284 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Pozornost je rovněž věnována hranici mezi trestným činem, přestupkem a jednáním, které není právně postižitelné, a přehledu preventivních opatření v oblasti drogové kriminality. Praktická část práce je zaměřena na analýzu statistických dat týkajících se drogové kriminality v Ústeckém kraji a jejich srovnání s ostatními regiony České republiky. Součástí práce jsou rovněž rozhovory s osobami zapojenými do výroby a distribuce omamných a psychotropních látek a s odborníky působícími v oblasti prevence. Výsledky práce přispívají k lepšímu pochopení specifik drogové kriminality v Ústeckém kraji a k posouzení účinnosti stávajících trestněprávních a preventivních opatření.

Klíčová slova: omamné a psychotropní látky, drogy, trestná činnost, trestní právo, prevence, Ústecký kraj

ABSTRACT

VYDRA, P. *Criminal Law and Preventive Approaches to the Issue of Narcotic and Psychotropic Substances in the Ústí nad Labem Region*: bachelor's thesis. Příbram: College of European and Regional Studies, 2026. 65 pp. Bachelor's thesis supervisor: Mgr. Jan Faltus.

This bachelor's thesis addresses the issue of narcotic and psychotropic substances with a focus on criminal-law and preventive approaches in the Ústí nad Labem Region. The main aim of the thesis is to map the extent, nature and trends of the illegal production, distribution and possession of narcotic and psychotropic substances in this region and to compare the situation with other regions of the Czech Republic. The theoretical part of the thesis defines the basic concepts, outlines the historical development of narcotic and psychotropic substances and analyses selected constituent elements of criminal offences under the Criminal Code, in particular offences pursuant to Sections 283, 284 and 286. Attention is also paid to the distinction between criminal offences, misdemeanours and conduct that is not subject to legal liability, as well as to preventive measures related to drug-related crime. The practical part focuses on the analysis of statistical data on drug-related criminal activity in the Ústí nad Labem Region and their comparison with other regions of the Czech Republic. Furthermore, the thesis includes interviews with individuals involved in the production and distribution of narcotic and psychotropic substances and with professionals engaged in prevention. The findings of the thesis contribute to a better understanding of the specifics of drug-related crime in the Ústí nad Labem Region and to the assessment of the effectiveness of existing criminal-law and preventive measures.

Keywords: narcotic and psychotropic substances, drugs, criminal activity, criminal law, prevention, Ústí nad Labem Region

Obsah

Úvod.....	10
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Omamná a psychotropní látka, droga a návyková látka	12
2.1 Dělení omamných a psychotropních látek	13
3 Historie omamných a psychotropních látek.....	14
3.1 Omamné a psychotropní látky v pravěku a starověku	14
3.2 Středověk: regulace a ambivalence	14
3.3 19. století: počátky moderní farmakologie a závislostí.....	15
3.4 20. století: prohibice a kriminalizace	15
3.5 Současný pohled na omamné a psychotropní látky	16
4 Neoprávněná výroba a jiné nakládání s omamnými nebo psychotropními látkami, s rostlinami nebo houbami je obsahující nebo s jedy podle § 283 TZ	17
4.1 Základní skutková podstata § 283 odst. 1 TZ	17
4.1.1 Objekt.....	17
4.1.2 Objektivní stránka	17
4.1.3 Subjekt	20
4.1.4 Subjektivní stránka.....	20
4.2 Kvalifikovaná skutková podstata § 283 odst. 2 TZ.....	20
4.3 Kvalifikovaná skutková podstata § 283 odst. 3 TZ.....	22
4.4 Kvalifikovaná skutková podstata § 283 odst. 4 TZ.....	24
5 Neoprávněné přechovávání omamné nebo psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu podle § 284 TZ.....	26
5.1 Základní skutková podstata 284 odst. 1 TZ	26
5.1.1 Objekt.....	27
5.1.2 Objektivní stránka	27
5.2 Subjekt	28
5.3 Subjektivní stránka.....	29

5.4	Kvalifikovaná skutková podstata 284 odst. 2, 3 TZ.....	30
6	Drogová kriminalita v České republice.....	31
6.1	Příčiny drogové kriminality	32
6.2	Dostupnost drog	32
6.3	Řešení drogové kriminality	33
6.4	Léčba a rehabilitace.....	33
6.5	Legislativní opatření.....	33
6.6	Zhodnocení kriminality v ČR.....	34
7	Prevence a intervence: Od teorie k pomoci uživatelům.....	35
7.1	Primární prevence (předcházení)	35
7.2	Sekundární prevence (včasný zásah)	35
7.3	Terciární prevence (minimalizace škod).....	36
7.4	Typologie pomáhajících opatření.....	36
7.5	Krizová intervence u uživatelů drog	37
7.6	Osobnost a etika pomáhajícího pracovníka.....	37
7.7	Závěr k prevenci drogové kriminality.....	37
8	Prevence v Ústeckém kraji.....	39
8.1	Typologie a metody prevence v oblasti závislostí	39
8.1.1	Primární prevence: Edukace a osvěta	39
8.1.2	Sekundární prevence: harm reduction a včasná intervence	39
8.1.3	Terciární prevence: Resocializace a prevence recidivy	40
8.1.4	Specifika vybraných okresů (Louny, Teplice, Most).....	40
8.1.5	Institucionální a situační podpora	41
9	Statistická data	41
9.1	Statistické údaje za rok 2024 pro trestný čin dle § 283 TZ.....	42
9.1.1	Postavení Ústeckého kraje	42
9.2	Statistická data za rok 2025 pro trestný čin dle § 283 TZ.....	43
9.2.1	Analýza vývoje v Ústeckém kraji	43

9.3	Statistická data za rok 2024 pro trestný čin dle § 284 TZ.....	44
9.3.1	Specifická pozice Ústeckého kraje.....	44
9.4	Statistická data pro § 284 TZ za rok 2025	45
9.4.1	Významný nárůst v Ústeckém kraji	45
9.5	Vyhodnocení statistických dat	45
10	Rozhovor s výrobcem pervitinu	47
11	Rozhovor s vedoucí úseku sociální práce a prevence	49
	Závěr	51
	Seznam použitých zdrojů	53
	Seznam zkratk	56
	Seznam tabulek a obrázků.....	57
	Seznam příloh.....	58
	Přílohy.....	59

Úvod

Problematika omamných a psychotropních látek představuje dlouhodobý společenský fenomén, který významně ovlivňuje nejen jednotlivce, ale i fungování celé společnosti. Užívání návykových látek je spojeno s řadou negativních dopadů, a to jak v oblasti zdravotní, sociální, tak i právní. V souvislosti s tím dochází také k nárůstu různých forem trestné činnosti, které jsou s drogovou problematikou přímo či nepřímo spojeny. Drogová kriminalita tak představuje významnou výzvu pro orgány veřejné správy, bezpečnostní složky i instituce zabývající se prevencí a léčbou závislostí. V České republice je nakládání s omamnými a psychotropními látkami upraveno především trestním zákoníkem a dalšími právními předpisy, které stanovují podmínky jejich výroby, držení a distribuce. Vedle represivních nástrojů trestního práva však významnou roli sehrávají také preventivní opatření, jejichž cílem je předcházet vzniku závislosti a omezovat negativní dopady užívání návykových látek na společnost. Efektivní řešení této problematiky proto vyžaduje komplexní přístup zahrnující jak trestněprávní regulaci, tak sociální, zdravotní a preventivní opatření. Ústecký kraj patří dlouhodobě mezi regiony České republiky, které se potýkají s vyšší mírou drogové kriminality. Tato skutečnost je ovlivněna řadou faktorů, mezi něž patří sociální a ekonomická situace regionu, historický vývoj průmyslových oblastí, ale také dostupnost některých návykových látek, zejména metamfetaminu (pervitinu). Vzhledem k těmto specifickým je proto vhodné věnovat této problematice zvýšenou pozornost a analyzovat ji nejen z hlediska trestního práva, ale také z pohledu preventivních přístupů a praktických zkušeností odborníků působících v terénu.

Cílem této bakalářské práce je zmapovat rozsah, charakter a vývoj drogové kriminality v Ústeckém kraji a analyzovat trestněprávní a preventivní přístupy uplatňované při řešení této problematiky. Práce se zaměřuje především na nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a na držení těchto látek pro vlastní potřebu ve smyslu příslušných ustanovení zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů. Součástí práce je také analýza statistických údajů o drogové kriminalitě a jejich porovnání s ostatními regiony České republiky. Vedle teoretického rozboru právní úpravy a statistických dat je práce doplněna také o praktické poznatky získané prostřednictvím rozhovoru s osobou, které se s drogovou problematikou setkává v praxi, a rozhovor s drogově závislým. Tyto rozhovory umožňují lépe pochopit konkrétní situaci v regionu, identifikovat aktuální problémy v oblasti prevence a nabídnout širší pohled na fungování systému boje proti drogové kriminalitě.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Bakalářská práce se zaměřuje na drogovou trestnou činnost v Ústeckém kraji, zejména na nedovolenou výrobu a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Ústecký kraj se potýká s vysokou mírou drogové kriminality, která s sebou nese významné právní, kriminologické a preventivní výzvy. V České republice je tato oblast upravena řadou právních předpisů, přičemž zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, definuje konkrétní skutkové podstaty trestných činů souvisejících s výrobou, držením a distribucí těchto látek. Teoretická část bakalářské práce se zaměří na několik oblastí. Po vymezení základních pojmů omamných a psychotropních látek bude popsána jejich historie a specifika užívání. Dále bude provedena podrobná analýza skutkových podstat vybraných trestných činů. Součástí bude také vymezení hranice mezi trestným činem, přestupkem a jednáním, které není právně postižitelné. Práce bude reflektovat relevantní mezinárodní úmluvy a podrobně se bude věnovat české právní úpravě v oblasti nakládání s omamnými a psychotropními látkami, včetně systematického výkladu, praktických dopadů a prevencí.

V praktické části bakalářské práce budou zpracovány a vyhodnoceny statistické údaje z Ústeckého kraje. Součástí bude také srovnání Ústeckého kraje s ostatními kraji České republiky a detailní rozbor získaných dat. V práci budou využity rozhovory s osobami zapojenými do výroby a distribuce omamných a psychotropních látek a osobami, které se zabývají prevencí této trestné činnosti. Na závěr bude zpracováno shrnutí teoretické a praktické části.

Hlavním cílem práce je zmapovat rozsah, charakter a trendy nedovolené výroby, distribuce a držení omamných a psychotropních látek v Ústeckém kraji. Vedlejším cílem je porovnat situaci v Ústeckém kraji s ostatními kraji České republiky, zhodnotit preventivní a intervenční opatření uplatňovaná policií a dalšími institucemi a získat praktické poznatky prostřednictvím rozhovorů s odborníky a osobami zapojenými do problematiky.

2 Omamná a psychotropní látka, droga a návyková látka

Psychotropní látka, omamná látka, často nepřesně droga nebo návyková látka, je chemická látka primárně působící na centrálně nervovou soustavu, kde mění mozkové funkce a způsobuje dočasné změny ve vnímání, náladě, vědomí a chování. Typické vlastnosti tedy jsou kvalitativní změny vnímání typické pro halucinace, změna způsobu prožívání či chování, pozměnění myšlenkových obsahů, případně urychlení či zpomalení toku myšlenek, vyvolání útlumu centrálního nervového systému, způsobení vybuzení centrálního nervového systému – stimulancia obecně, způsobení abstinčních příznaků při přerušení užívání (takřka všechny drogy), vznik cravingu, tedy silné touhy znova užít drogu.¹

Ustanovení § 130 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), definuje návykovou látku pro účely trestního řízení jako: *„alkohol, omamné látky, psychotropní látky a ostatní látky způsobilé nepříznivě ovlivnit psychiku člověka nebo jeho ovládací nebo rozpoznávací schopnosti nebo sociální chování.“*

Další definici návykové látky lze nalézt i v § 2 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů, kde je zakotveno, že: *„návykovými látkami jsou omamné látky a psychotropní látky přírodního nebo syntetického původu, které mají psychoaktivní účinky a současně jsou uvedeny v některé z příloh č. 1 až 7 nařízení vlády o seznamu návykových látek, s výjimkou látky konopí extrakt a tinktura, která obsahuje nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů a splňuje podmínku bezpečnosti podle zákona o obecné bezpečnosti výrobků“*

Je tedy zřejmé, že návyková látka a omamná psychotropní látka má velmi podobné definice. Hlavním rozdílem je to, že každá omamná a psychotropní látka je návyková, ale ne každá návyková látka je omamnou nebo psychotropní látkou. Návyková látka je látka, která může vyvolat závislost a nemusí být hned nelegální a také není vždy uvedena v zákoně. Kdežto omamná a psychotropní látka je látka, která je vždy uvedena

¹ Srov. NEŠPOR, Karel; CSÉMY, Ladislav. *Léčba a prevence závislosti*. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. ISBN 80-85121-52-2.

na seznamu zakázaných látek v zákoně, je přesně definována a stát u nich reguluje výrobu, držení, distribuci a užívání.²

Seznam zakázaných návykových látek se nachází v nařízení vlády České republiky č. 463/2013 Sb., o seznamu návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Tento seznam byl převzat na základě spolupráce mezi jednotlivými státy na světě a na základě mezinárodní úmluvy Organizace spojených národů (dále jen „OSN“). Státy světa stanovily seznam, který si předaly mezi sebou. Seznam přijaly pro své účely a spolupracují mezi sebou a potírají tak drogovou trestnou činnost.³

2.1 Dělení omamných a psychotropních látek

Omamné a psychotropní látky představují skupinu látek působících na centrální nervovou soustavu (dále jen „CNS“), přičemž omamné látky vyvolávají především útlum CNS, zatímco psychotropní látky ovlivňují psychické funkce člověka různými mechanismy, včetně stimulace, tlumení či vyvolání změn vnímání.

Dělení omamných a psychotropních látek není jednotné a může se lišit v závislosti na oboru, z něhož je nahlíženo, ať již se jedná o medicínu, adiktologii, sociální vědy či právo. Tyto látky lze klasifikovat podle jejich původu na látky přírodní, polosyntetické a syntetické. Dalším kritériem dělení je právní hledisko, které rozlišuje látky legální a nelegální v souladu s platnou legislativou. Z hlediska společenského vnímání a míry rizika spojeného s jejich užíváním se někdy používá rozdělení na tzv. „měkké“ a „tvrdé“ drogy, ačkoliv toto dělení není odborně jednotné a je spíše orientační. Klasifikace omamných a psychotropních látek může být rovněž provedena podle jejich účinků na CNS, přičemž se rozlišují zejména stimulanty, sedativa a halucinogeny.⁴

² Srov. Národní zdravotnický informační portál [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2026 [cit. 3. 1. 2026]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>. ISSN 2695-0340.

³ Srov. Nařízení vlády ČR č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů.

⁴ Srov. Státní zdravotnický ústav. *Návykové látky (drogy)*. Online. Národní zdravotnický informační portál. 2021, 30.04.2021. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/323-navykove-latky-drogy>. [cit. 2026-01-03].

3 Historie omamných a psychotropních látek

Užívání omamných a psychotropních látek provází lidskou společnost od nejstarších dob a představuje fenomén, který nelze chápat výhradně jako moderní problém. Psychoaktivní látky byly v různých historických obdobích a kulturních kontextech využívány k odlišným účelům, a to jak v oblasti náboženství a rituálů, tak v medicíně, společenském životě či zábavě. Postoj společnosti k těmto látkám se v průběhu dějin výrazně proměňoval a byl ovlivňován kulturními normami, ekonomickými zájmy, náboženskými představami i politickými rozhodnutími.⁵

3.1 Omamné a psychotropní látky v pravěku a starověku

Nejstarší doklady o užívání psychoaktivních látek pocházejí již z období pravěku. Archeologické nálezy a antropologické výzkumy naznačují, že lidé využívali přírodní látky ovlivňující vědomí především v souvislosti s rituálními a magickými praktikami. Rostliny s psychoaktivními účinky byly často považovány za prostředek komunikace s nadpřirozeným světem, duchy či božstvy. Ve starověkých civilizacích mělo užívání omamných a psychotropních látek již systematictější podobu. Ve starověké Mezopotámii a Egyptě bylo známo opium, které se používalo zejména k tlumení bolesti a k navození spánku. Alkoholické nápoje sehrávaly významnou roli v každodenním životě i náboženských obřadech, přičemž jejich výroba a konzumace byly společensky akceptovány. Ve starověkém Řecku a Římě se psychoaktivní látky objevovaly jak v medicíně, tak v náboženských kultech. Lékaři využívali rostlinné extrakty k léčbě různých onemocnění, zatímco v rámci mystérií byly některé látky užívány za účelem změněných stavů vědomí. Užívání těchto látek nebylo vnímáno jako morální selhání, ale spíše jako součást kulturní a společenské reality.⁶

3.2 Středověk: regulace a ambivalence

Ve středověku se přístup k omamným a psychotropním látkám postupně měnil. Dominantní postavení křesťanství v Evropě vedlo k ambivalentnímu postoji k látkám měnícím vědomí. Na jedné straně byly některé látky nadále využívány v lékařství, zejména v klášterní medicíně, na straně druhé byly spojovány s čarodějnictvím a hříchem. Alkohol zůstal běžnou součástí každodenního života, zejména v podobě piva a vína, která byla považována za bezpečnější než často kontaminovaná pitná voda. Ostatní

⁵ Srov. ESCOHOTADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*. Praha: Volvox Globator, 2003. 173 s. ISBN 80-7207-512-8, str. 8-10.

⁶ Srov. Tamtéž, s. 11-16.

psychoaktivní látky byly využívány spíše okrajově a jejich užívání bylo omezeno na specifické sociální skupiny. Přesto lze již v tomto období pozorovat první snahy o regulaci a kontrolu látek, které byly vnímány jako potenciálně nebezpečné.⁷

3.3 19. století: počátky moderní farmakologie a závislosti

Devatenácté století představuje zásadní zlom v historii omamných a psychotropních látek. Rozvoj chemie a farmakologie umožnil izolaci účinných látek z přírodních zdrojů, například morfinu z opia. Tyto objevy vedly k širokému využívání nových léčiv, avšak zároveň přinesly dosud nepoznané problémy spojené se vznikem závislosti. V tomto období se začaly objevovat první systematické popisy závislostního chování a jeho negativních dopadů na jednotlivce i společnost. Postupně se formoval názor, že některé látky představují významné zdravotní riziko, které vyžaduje regulaci. Přesto byly mnohé z těchto látek nadále volně dostupné a jejich užívání bylo běžnou součástí lékařské praxe.⁸

3.4 20. století: prohibice a kriminalizace

Ve 20. století došlo k zásadní změně společenského přístupu k omamným a psychotropním látkám. S rostoucím počtem závislých osob a negativních sociálních dopadů začaly státy přijímat restriktivní opatření. Postupně vznikl mezinárodní systém kontroly drog, jehož cílem bylo omezit výrobu, distribuci a užívání vybraných látek. Specifickým příkladem historické ambivalence je postoj k metamfetaminu (pervitinu) v první polovině 20. století. Jak dokumentuje Norman Ohler v práci *Totální rauš*, v tehdejší Německu byl pervitin legálně dostupným a široce propagovaným prostředkem ke zvýšení výkonnosti. Masivní zneužívání této látky, a to jak v civilním sektoru, tak při vojenských operacích Wehrmachtu, představuje klíčový moment, který později přispěl k přehodnocení rizikovosti syntetických stimulantů a jejich následné celosvětové kriminalizaci.⁹ Toto období je charakteristické kriminalizací mnoha psychoaktivních látek a vznikem pojmu nelegální drogy. Zároveň se však ukázalo, že represivní přístup s sebou nese řadu problémů, včetně rozvoje černého trhu a stigmatizace

⁷ Srov. Tamtéž, s. 23, 63

⁸ Srov. Tamtéž s. 64-70.

⁹ Srov. OHLER, Norman. *Totální rauš: drogy ve třetí říši*. Brno: Host - vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-790-5, str. 25-38.

uživatelů. Vedle trestněprávních opatření se proto začaly rozvíjet i přístupy zaměřené na prevenci, léčbu závislostí a harm reduction.¹⁰

3.5 Současný pohled na omamné a psychotropní látky

V současnosti je problematika omamných a psychotropních látek nahlížena komplexněji než v minulosti. Vedle právního a represivního rámce se klade důraz na zdravotní, sociální a preventivní aspekty. Moderní přístup zdůrazňuje význam informovanosti, včasné intervence a dostupné léčby závislostí. Historický vývoj ukazuje, že vztah společnosti k psychoaktivním látkám je proměnlivý a závislý na širších společenských souvislostech. Omamné a psychotropní látky nelze chápat pouze jako negativní jev, ale jako součást lidské historie, která vyžaduje racionální a odborně podložený přístup.¹¹

¹⁰ Srov. ESCOHOTADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*. Praha: Volvox Globator, 2003. 173 s. ISBN 80-7207-512-8, s. 87-96

¹¹ Srov. Tamtéž s. 108-139.

4 Neoprávněná výroba a jiné nakládání s omamnými nebo psychotropními látkami, s rostlinami nebo houbami je obsahující nebo s jedy podle § 283 TZ

Trestný čin neoprávněná výroba a jiné nakládání s omamnými nebo psychotropními látkami, s rostlinami nebo s houbami a s jedy podle § 283 TZ, patří mezi nejzávažnější formy drogové kriminality v českém trestním právu. Ustanovení upravuje základní i kvalifikované skutkové podstaty trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy. Jedná se o ohrožovací trestný čin, u něhož není nutné, aby došlo ke konkrétní újmě na zdraví. Postačí samotné jednání způsobilé ohrozit zdraví lidí, přičemž rozhodující je neoprávněnost nakládání ve vztahu k právním předpisům upravujícím nakládání s návykovými látkami.¹²

4.1 Základní skutková podstata § 283 odst. 1 TZ

Tento odstavec představuje základní skutkovou podstatu, která postihuje v podstatě jakoukoli nelegální manipulaci se zakázanými látkami (drogami). Zákonodárce zde rezignoval na výčet konkrétních drog a používá souhrnné pojmy, aby pokryl co nejširší spektrum zakázaných látek.¹³

4.1.1 Objekt

Objektem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy je zájem společnosti na ochraně zdraví a bezpečnosti jednotlivců před riziky vyplývajícími z nelegálního a nekontrolovaného nakládání s těmito látkami, jejich přípravky, jedy a prekursory.¹⁴

4.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka tohoto trestného činu spočívá v neoprávněném nakládání s omamnými a psychotropními látkami, přípravky obsahujícími tyto látky, prekursory nebo jedy způsobem, který je taxativně vymezen v TZ. Mezi tyto způsoby patří zejména výroba, dovoz, vývoz, tranzit, nabídka, zprostředkování, prodej, opatření pro jiného

¹² Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

¹³ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

¹⁴ Srov. Tamtéž.

či přechovávání uvedených látek. Jedná se o ohrožovací trestný čin, což znamená, že jeho dokonání nastává již samotným provedením některého z uvedených jednání.¹⁵

V rámci analýzy objektivní stránky trestných činů souvisejících s omamnými a psychotropními látkami (dále jen „OPL“) je klíčovým pojmem „neoprávněná výroba“. Pod pojmem **neoprávněná výroba** podle § 283 odst. 1 TZ se rozumí jakékoli zhotovení nebo vytvoření omamné či psychotropní látky, prekursoru nebo jedu neoprávněným subjektem. Tato definice zahrnuje veškeré chemické a technologické postupy bez ohledu na jejich složitost. Výrobou se rozumí nejen vznik kvalitativně nové látky, ale také čištění, přeměna jedné látky v druhou nebo zvyšování účinnosti stávající substance. Trestní odpovědnost za výrobu vzniká i v případě, že je látka určena výhradně pro vlastní potřebu pachatele. Z hlediska právní kvalifikace je nezbytné striktně odlišovat výrobu od pěstování rostlin (např. konopí). Samotná kultivace rostliny není výrobou; tou se stává až v momentě sklizně a následného zpracování do stavu způsobilého ke konzumaci (marihuana) nebo k extrakci účinných složek tetrahydrokanabinol (dále jen „THC“).

Pokud pěstování směřovalo k výrobě, která nebyla dokončena, jedná se o pokus, případně přípravu (je-li u dané sazby trestná). V případech, kdy pěstování pro vlastní potřebu nedosáhne stadia pokusu výroby, posuzuje se toto jednání podle mírnějších ustanovení § 284 nebo § 285 TZ.¹⁶ Specifickou otázkou je pak součinnost na výrobě. **Samotné poskytnutí prostor** (např. bytu) k nelegální výrobě nenaplňuje znaky objektivní stránky trestného činu výroby jako takové (nejde o spolupachatelství), ale posuzuje se jako účastenství ve formě pomoci, neboť se jedná o jednání, které hlavnímu pachateli spáchání činu pouze usnadňuje.¹⁷

Neoprávněnou nabídkou se rozumí jakýkoliv projev vůle, kterým pachatel dává najevo ochotu poskytnout jinému OPL, prekursor či jed. Pro dokonání trestného činu není podstatná akceptace nabídky druhou stranou ani konkrétní množství látky; nabídka může směřovat k prodeji i bezplatnému darování.¹⁸

¹⁵ Srov. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část. 6. aktualizované a doplněné vydání*. Student. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3, str.754-755.

¹⁶ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2014, Tpjn 300/2014.

¹⁷ Srov. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání* (3. aktualizace). Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 283, ISBN: 978-80-7400-807-8, str. 1014-1025.

¹⁸ Srov. Tamtéž

Zprostředkování se pak zaměřuje na roli prostředníka, který zajišťuje kontakt mezi dodavatelem a odběratelem. Zprostředkovatel s látkou sám fyzicky nemusí nakládat, jeho role spočívá v propojení stran.¹⁹

Samotný **prodej** pak označuje situaci, kdy dochází k faktickému předání látky kupujícímu za sjednanou finanční odměnu, a to jak v rámci koncového prodeje uživateli, tak v distribučním řetězci.²⁰

Z hlediska procesního práva a jednoty skutku je významné rozhodnutí Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 7 Tdo 1480/2006, které stanoví, že pokud pachatel v jednom čase a na jednom místě prodá drogy více osobám, jedná se o jediný skutek, nikoliv o pokračující trestný čin. Případné upřesnění okruhu nakupujících v průběhu řízení tedy není důvodem pro zahájení trestního stíhání pro další skutek.²¹

Vedle těchto forem existují i situace, kdy nedochází k přímému prodeji, ale pachatel přesto umožňuje jiným osobám přístup k zakázaným látkám skrze „opatření jinému“ nebo „přechovávání pro jiného“. Pod zbytkový pojem opatření spadají veškeré formy neoprávněného obstarání látky (darování, směna, krádež), které nejsou prodejem či nabídkou. Důležité je, že opatření látky výhradně pro vlastní potřebu není podle § 283 odst. 1 TZ trestné. Přechováváním se pak rozumí stav, kdy má pachatel látku ve své moci a dispozici po určitou minimální dobu (v řádu desítek minut až hodin). Pouhá chvilková pomoc (např. při balení drog), není přechováváním, ale může být posouzena jako účastenství ve formě pomoci.²² V kontextu § 283 odst. 1 TZ je zásadní, že přechovávání musí směřovat vůči jiné osobě. Pokud pachatel neoprávněně přechovává látku v množství větším než malém pro sebe, naplňuje tím skutkovou podstatu § 284 TZ. Judikatura navíc zdůrazňuje, že samotné neoprávněné převzetí látky bez další dispozice k naplnění § 283 odst. 1 TZ nepostačuje.²³

Specifický vztah existuje mezi výrobou a jinými formami opatřování. Výroba se nevztahuje na jednání spočívající v opatřování látky pro jiného, jelikož díky „jinak jinému opatří“ se vztahuje pouze k prodeji, nikoli k výrobě. To potvrzuje i systematika

¹⁹ Srov. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 283, ISBN: 978-80-7400-807-8, str. 1014-1025.

²⁰ Srov. Tamtéž, str. 1014-1025.

²¹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 7 Tdo 1480/2006.

²² Srov. PROUZA, Daniel. *Trestní zákoník s judikaturou*. Beckova edice zákonů s judikaturou Online. Komentář k § 283 TZ. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-187-1.

²³ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář. 3. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

zákona, který v § 286 odst. 1 TZ sankcionuje opatření předmětu k výrobě jak pro sebe, tak pro jiného. Bylo by nelogické, aby zákonodárce trestal opatření předmětu určeného k výrobě, ale nikoli samotnou výrobu pro vlastní potřebu. U všech výše uvedených forem nakládání platí, že zákon pro základní skutkovou podstatu nevyžaduje minimální množství látky. Nicméně s ohledem na zásadu subsidiarity trestní represe (§ 12 odst. 2 TZ) je vždy nutné posoudit společenskou škodlivost konkrétního činu, intenzitu účinné látky a pohnutky pachatele.²⁴

4.1.3 Subjekt

Pachatelem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy může být jakákoli trestně odpovědná fyzická osoba, která svým jednáním naplní znaky skutkové podstaty trestného činu. Není vyloučena ani trestní odpovědnost právnických osob.²⁵

4.1.4 Subjektivní stránka

Subjektivní stránka trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a jedy je vymezena úmyslným zaviněním pachatele, přičemž postačuje i úmysl nepřímý. Pachatel tedy musí být minimálně srozuměn s tím, že nakládá s omamnou nebo psychotropní látkou, přípravkem obsahujícím takovou látku, prekursorem nebo jedem způsobem uvedeným v § 283 odst. 1 TZ.²⁶

V kontextu tohoto trestného činu se tedy vyžaduje, aby pachatel vědomě jednal v rozporu s právními předpisy upravujícími nakládání s omamnými a psychotropními látkami, a to i tehdy, pokud jeho cílem nebylo přímo způsobit škodlivý následek, ale byl srozuměn s možností jeho vzniku.²⁷

4.2 Kvalifikovaná skutková podstata § 283 odst. 2 TZ

Odstavec druhý stanoví okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby v případech, kdy je čin spáchán závažnějším způsobem. Zejména spáchá-li uvedený čin *„jako člen organizované skupiny, ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen*

²⁴ Srov. Tamtéž, str. 3701-3729.

²⁵ Srov. Zákon.č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob ve znění pozdějších předpisů

²⁶ Srov. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 283, str. 1, ISBN: 978-80-7400-807-8, str. 1014-1025

²⁷ Srov. Tamtéž komentář k § 283, str. 34-35.

nebo potrestán, ve značném rozsahu, ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malé vůči dítěti mladšímu patnácti let."²⁸

Znak **organizované skupiny** je v rámci odst. 2 písm. a) § 283 TZ klíčovou okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby. Podle ustáleného výkladu se organizovanou skupinou rozumí sdružení nejméně tří trestně odpovědných osob, v němž realizace společné trestné činnosti vykazuje určitou míru plánovitosti a dělby úloh. Pro naplnění tohoto znaku jsou zásadní následující charakteristiky, a to zejména vnitřní struktura a dělba rolí. Na rozdíl od prostého spolupachatelství vykazuje organizovaná skupina vyšší stupeň koordinace. V praxi jde o rozdělení funkcí na financování, nákup prekursorů nebo léků, samotnou výrobu, distribuci (kurýři) a zajištění odbytu. Každý člen nemusí znát všechny ostatní, ale postačí, že je zapojen do celkového plánu a je si vědom existence ostatních článků řetězce.²⁹

Další okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby podle **§ 283 odst. 2 písm. b) TZ** je **recidiva**. Tato zákonná úprava reflektuje společenskou potřebu přísnějšího postihu pachatelů, kteří v distribuci či výrobě drog pokračují i poté, co již byli za obdobnou činnost v minulosti pravomocně odsouzeni nebo potrestáni. Pro naplnění tohoto znaku je stanovena tříletá lhůta, která se počítá od okamžiku předchozího pravomocného odsouzení nebo potrestání do doby spáchání nového skutku. Zatímco u pojmu odsouzení je pro běh této lhůty rozhodující den nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku, u potrestání se vychází z momentu faktického ukončení výkonu trestu, propuštění z výkonu trestu odnětí svobody (včetně podmíněného propuštění), případně z prominutí trestu na základě milosti či amnestie.³⁰

Kvalifikovaná skutková podstata podle **§ 283 odst. 2 písm. c), d) TZ** reflektuje zvýšenou společenskou škodlivost činu spáchaného ve **značném rozsahu**. Tento znak je nutno odlišovat od většího rozsahu vůči dítěti nebo v množstvím než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let, přičemž výkladové pravidlo o finančním vyjádření škody (§ 138 TZ) zde má pouze podpůrný význam. Dítě v trestním právu je definováno jako osoba, která nedovršila osmnáctý rok svého věku.³¹ Dítě mladšího 15 let se podle trestního práva považuje osoba, která v době spáchání skutku nedovršila patnáctý rok

²⁸ § 283 odst. 2 zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů

²⁹ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

³⁰ Srov. Tamtéž, str. 3701-3729.

³¹ Srov. § 126 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, ve znění pozdějších předpisů

svého věku.³² Pro stanovení konkrétních rozsahů je východiskem **množství větší než malé** (dále jen „MVNM“), definované stanoviskem trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR. V soudní praxi se uplatňuje desetinásobný koeficient. Tedy platí, že **větší rozsah** je desetinásobek MVNM, **značný rozsah** je desetinásobek většího rozsahu a **velký rozsah** je desetinásobek značného rozsahu (tedy stonásobek MVNM).³³

Obrázek 1 Tabulka rozsahů množství omamných a psychotropních látek.

OPL	forma OPL	větší jak malé (od)	větší rozsah (od)	značný rozsah (od)	velký rozsah (od)
Pervitin	báze	0,5 g	5 g	50 g	500 g
	hydrochlorid	0,6 g	6 g	60 g	600 g
	směs	1,5 g	15 g	150 g	1 500 g
Marihuana	THC	1 g	10 g	100 g	1 000 g
	směs	10 g	100 g	1 000 g	10 000 g
Hašiš	THC	1 g	10 g	100 g	1 000 g
	směs	5 g	50 g	500 g	5 000 g
Heroin	báze	0,2 g	2 g	20 g	200 g
	hydrochlorid	0,22 g	2 g	22 g	220 g
	směs	1,5 g	15 g	150 g	1 500 g
Kokain	báze	0,54 g	5 g	54 g	540 g
	hydrochlorid	0,6 g	6 g	60 g	600 g
	směs	1 g	10 g	100 g	1 000 g
Amfetamin	báze	0,73 g	7 g	73 g	730 g
	sulfát	1 g	10 g	100 g	1 000 g
	směs	2 g	20 g	200 g	2 000 g

Zdroj: Interní databáze Policie ČR

Dalším kritériem je **hmotnost účinné látky**, která má stejné podmínky jako rozsah. Celková hmotnost směsi se bere v potaz pouze tehdy, nelze-li čistotu zjistit (např. při zpětném dokazování již spotřebované látky), za předpokladu její obvyklé kvality. Určení rozsahu však nelze redukovat na pouhý matematický výpočet. Soudy musí zohledňovat i další okolnosti (např. délku páchání, zisk, okruh odběratelů). Judikatura připouští naplnění znaku i při mírném nedosažení stanoveného násobku, nebo naopak jeho nenaplnění při těsném překročení hranice, pokud to odůvodňuje celkový charakter skutku. Proces stanovení rozsahu se opírá o tzv. kombinované kritérium, které vyžaduje současné posouzení kvantitativních a kvalitativních parametrů zajištěné látky.^{34,35}

4.3 Kvalifikovaná skutková podstata § 283 odst. 3 TZ

Odstavec třetí dopadá na jednání dosahující vysokého stupně společenské škodlivosti, zejména pokud pachatel „způsobí těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový

³² Srov. Zákon 218/2003 Sb.. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže ve znění pozdějších předpisů.

³³ Srov. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

³⁴ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. 3. 2005, sp. zn. 5 Tdo 280/2005.

³⁵ Srov. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

*čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.*³⁶

Podle § 283 odst. 3 písm. a) TZ postihuje případy, kdy pachatel svým jednáním způsobí jinému **těžkou újmu na zdraví**, jejíž vymezení obsahuje § 122 odst. 2 TZ. Z hlediska subjektivní stránky se u tohoto těžšího následku nevyžaduje pouze úmyslné zavinění, ale i zavinění z nedbalosti. Pro naplnění tohoto znaku je nezbytná existence příčinné souvislosti mezi konkrétním aktem neoprávněného nakládání s OPL a vzniklou těžkou újmou. V praxi se typicky jedná o situace, kdy aplikace nelegálně vyrobené nebo distribuované látky vede k závažnému a dlouhodobému poškození zdraví konzumenta (např. rozvoj těžké psychózy, selhání orgánů či jiné stavy definované zákonem).³⁷

Podle § 283 odst. 3 písm. b) TZ postihuje případy, kdy pachatel jedná v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného **značný prospěch**. V souladu s výkladovým pravidlem obsaženým v § 138 odst. 1 TZ se značným prospěchem rozumí částka dosahující nejméně 1 000 000 Kč. Z hlediska trestní odpovědnosti je podstatné, že tento znak je naplněn již v rovině pachatelova úmyslu. K dokonání trestného činu v této sazbě tedy není nezbytné, aby k faktickému obohacení v uvedené výši skutečně došlo; postačuje prokázání, že trestná činnost (výroba či distribuce) byla s cílem dosáhnout takového prospěchu realizována. Klíčovým aspektem při vyčíslení prospěchu je rozdíl mezi příjmem a ziskem. Judikatura Nejvyššího soudu ČR stanoví, že u distribuce OPL je nutné od celkové částky získané prodejem drog odečíst prokazatelné náklady na jejich pořízení. Prospěchem se tedy rozumí pouze čistý majetkový přírůstek (čistý zisk), nikoliv celkový finanční objem realizovaných transakcí.³⁸

Znakem kvalifikované skutkové podstaty podle § 283 odst. 3 písm. c) TZ je spáchání činu ve **velkém rozsahu**. Jak již bylo podrobně rozvedeno v kapitole věnované stanovení kvantitativních hranic (viz výše), velký rozsah je judikaturou definován jako desetinásobek rozsahu značného, což v konečném důsledku odpovídá stonásobku hodnoty MVNM.³⁹ Shodně s předchozími rozsahy i zde k naplnění této okolnosti postačuje ve smyslu § 17 písm. b) TZ nedbalostní zavinění pachatele.

³⁶ § 283 odst. 3 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* ve znění pozdějších předpisů

³⁷ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář § 272-421*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

³⁸ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005.

³⁹ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.02.2013, sp. Zn. 15 Tdo 1003/2012.

Specifickou ochranu dětí pak reflektuje § 283 odst. 3 písm. d) TZ. Předmětné ustanovení postihuje spáchání činu ve **větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let**. Pro vymezení pojmu „větší rozsah“ a definici dítěte odkazují na předchozí pasáž. I u této přitěžující okolnosti postačuje nedbalostní zavinění ve vztahu k věku oběti i rozsahu látky.⁴⁰

4.4 Kvalifikovaná skutková podstata § 283 odst. 4 TZ

Nejpřísnější kvalifikovaná skutková podstata je obsažena v odstavci čtvrtém a vztahuje se na případy, kdy je trestný čin spáchán:

- a) *„způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,*
- b) *spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo*
- c) *spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.“⁴¹*

Tento odstavec je určen k postihování případů týkajících se nejzávažnější formy drogové kriminality, typicky rozsáhlou výrobu nebo distribuci drog na profesionální úrovni, která představuje výrazné ohrožení zdraví obyvatelstva a veřejného pořádku.⁴²

Způsobení těžké újmy na zdraví nejméně dvou osob nebo způsobení smrti (§ 283 odst. 4 písm. a). Jde o nejtěžší následek, kde musí existovat příčinná souvislost mezi aktem distribuce či výroby a úmrtím osoby. Typicky jde o případy předávkování v důsledku extrémně vysoké koncentrace látky nebo příměsi toxických látek, kdy uživatel užije běžnou dávku drogy na kterou je zvyklý o jejíž kvalitě dealer nic neřekl.⁴³ *„Čin, který má za následek smrt, může být posuzován jen podle tohoto ustanovení pouze tehdy, byla-li smrt způsobena ve smyslu § 17 písm. a) jen z nedbalosti. Způsobil-li pachatel smrt úmyslně, je třeba jeho jednání posuzovat jako trestný čin vraždy podle § 140 v souběhu s trestným činem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283.“⁴⁴*

⁴⁰ Srov. Tamtéž.

⁴¹ Srov. § 283 odst. 4 zákona č. 40/2009 Sb. *Trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů*

⁴² Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář § 272-421*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

⁴³ Srov. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 283, ISBN: 978-80-7400-807-8, str. 1014-1025

⁴⁴ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář § 272-421*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729

Získání prospěchu velkého rozsahu pro sebe nebo pro jiného (§ 283 odst. 4 písm. b). Tento znak je naplněn, pokud pachatel jedná v úmyslu získat prospěch dosahující nejméně 5 000 000 Kč. Opět se vychází z čistého zisku po odečtení prokazatelných nákladů na pořízení látky.⁴⁵

Organizovaná skupina působící ve více státech (§ 283 odst. 4 písm. c). Tato skutková podstata kombinuje nejvyšší formu organizace a to organizovanou zločineckou skupinu ve smyslu § 129 TZ s distribucí ve velkém rozsahu. Je zaměřena na potírání profesionálních drogových kartelů, které mají vnitřní hierarchii, pevná pravidla a často mezinárodní přesah.⁴⁶

⁴⁵ Srov. Tamtéž.

⁴⁶ Srov. Tamtéž.

5 Neoprávněné přechovávání omamné nebo psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu podle § 284 TZ

V této kapitole je podrobně analyzována skutková podstata trestného činu neoprávněného přechovávání omamné nebo psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu. Jedná se o nezbytný doplněk k přísnějšímu ustanovení o neoprávněné výrobě a distribuci (§ 283 TZ).

Zatímco § 283 TZ primárně cílí na stranu nabídky – tedy na producenty, distributory a prodejce, kteří látky opatřují nebo přechovávají pro jiné osoby – ustanovení § 284 TZ se zaměřuje na stranu poptávky, tedy na samotné konzumenty psychoaktivních látek. Z hlediska systematiky trestního práva se jedná o obecně ohrožující trestný čin, u něhož k dokonání postačuje samotný fakt neoprávněné dispozice s látkou, aniž by muselo dojít ke konkrétní poruše na zdraví.⁴⁷ Zatímco předchozí zákonná úprava striktně oddělovala látky, které obsahovaly účinnou látku THC „konopné drogy“ (§ 284 odst. 1 TZ) od ostatních omamných látek (§ 284 odst. 2 TZ), nová právní úprava, která byla přijata s účinností od 1.1.2026, toto dělení ruší. Zákonodárce tím sjednocuje trestní postih za držení jakékoli drogy pro vlastní potřebu. Už není rozdíl v trestní sazbě mezi držením látek obsahujících THC a ostatních látek např. pervitinu, pokud jde o základní skutkovou podstatu.⁴⁸

Autor se domnívá, že pravděpodobným záměrem bylo zjednodušení struktury zákona a odstranění určité „privilegovanosti“ konopných látek v trestním zákoníku, přičemž důraz se přesouvá z typu látky na množství a nebezpečnost jednání.

5.1 Základní skutková podstata 284 odst. 1 TZ

Tímto ustanovením zákonodárce jasně deklaruje odlišnou míru společenské nebezpečnosti a zdravotních rizik spojených s držením omamných nebo psychotropních látek nebo jedu pro vlastní potřebu. Novelizované znění § 284 TZ opouští dřívější kazuistické rozlišování mezi konopnými látkami a ostatními omamnými či psychotropními látkami. Zákonodárce nově volí cestu unifikované základní skutkové podstaty v odstavci 1, čímž zjednodušuje systematiku zákona a přenáší těžiště diferenciací trestní represe z textu zákona do oblasti podzákoných předpisů a judikatury (stanovení limitů MVNM). Tato úprava sleduje princip subsidiarity trestní represe

⁴⁷ Srov. Tamtéž

⁴⁸ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář § 272-421*, Online. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

a soustředí se na samotný fakt neoprávněného držení zakázané látky pro vlastní potřebu, bez ohledu na její typ v základní sazbě.⁴⁹

5.1.1 Objekt

Objektem zůstává, shodně s předchozí úpravou, zájem státu na ochraně veřejného zdraví a sociální stability před riziky spojenými s nekontrolovaným nakládáním s OPL a jedy. Významným prvkem je ochrana zdraví samotného konzumenta. Stát zde uplatňuje paternalistický přístup, kdy kriminalizace držení v MVNM slouží jako preventivní bariéra proti prohlubování závislosti a vzniku sekundární kriminality. I v novém znění zůstává zachována provázanost s mezinárodními úmluvami (Jednotná úmluva o omamných látkách, Úmluva o psychotropních látkách) a zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, ve znění pozdějších předpisů. Předmětem útoku jsou tedy veškeré látky uvedené v přílohách nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů, a to bez dřívějšího privilegovaného postavení konopí v rámci struktury paragrafu.⁵⁰

5.1.2 Objektivní stránka

Objektivní stránka spočívá v neoprávněném přechovávání jakékoli OPL nebo jedu pro vlastní potřebu v MVNM. **Neoprávněnost** zůstává definováním absence zákonného titulu (licence, recept) k dispozici s látkou, tedy absencí zákonného povolení podle zákona o návykových látkách, přičemž uživatel může tyto látky legálně držet pouze na základě lékařského předpisu, což je však u většiny látek v tomto odstavci (vzhledem k jejich charakteru) v praxi téměř vyloučeno. **Přechovávání** judikatura nadále interpretuje jako stav faktické moci nad věcí. **Vlastní potřeba** zůstává klíčovým distinktivním znakem od distribuce dle § 283 TZ. Unifikace odstavce 1 znamená, že účel „vlastní spotřeby“ je nyní posuzován identicky pro marihuanu, pervitin i heroin. MVNM zůstává nejdůležitějším kvantitativním znakem. I po novele je nutné vycházet z interpretačních vodítek (např. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.3.2014, sp. zn. Tpjn 301/2013), přičemž limity pro různé látky se liší (viz. Obrázek č. 1).⁵¹

⁴⁹ Srov. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 284, ISBN: 978-80-7400-807-8, str. 1014-1025.

⁵⁰ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář § 272-421, 3. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

⁵¹ Srov. Tamtéž.

Pojmy neoprávněnost, přechování a vlastní potřeba nejsou v TZ definovány, stěžejním vodítkem je stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13.3.2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

Autor se domnívá, že sloučení látek do jednoho odstavce neznamena, že soudy přestanou rozlišovat nebezpečnost jednotlivých drog. Tato diferenciacie se však nyní plně přesouvá do roviny individualizace trestu a posuzování materiální stránky činu (společenské škodlivosti).

V případě marihuany je tento limit určen kombinovaným kvantitativně-kvalitativním kritériem:

- **Hmotnost sušiny:** musí přesahovat **10 g**.
- **Množství účinné látky (THC):** musí činit nejméně **1 g** tedy **1 %**.

Tento vztah vyjadřuje princip koncentrace účinné látky v celkovém zkoumaném množství. Pokud držení látky nedosahuje těchto hodnot, může se jednat o přestupek podle § 39 odst. 2 písm. a) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů. Odlišným případem je pak tzv. **spotřební držba**, kdy držení jediné dávky bezprostředně před konzumací není považováno za přechovávání, nýbrž za součást samotného aktu užití.⁵²

5.2 Subjekt

Pachatelem neoprávněného přechovávání omamných a psychotropních látek v MVNM pro vlastní potřebu může být nejen fyzická osoba, ale i právnická osoba. U fyzické osoby se však nemusí jednat o uživatele těchto látek.⁵³

Z pohledu autora se subjektu trestného činu jako problematická jeví možnost dovození trestní odpovědnosti právnických osob za jednání naplňující znaky § 284 TZ. Zákonný znak „pro vlastní potřebu“ je v ustálené rozhodovací praxi vykládán výhradně jako držení za účelem osobní spotřeby (konzumace) pachatele. Vzhledem k tomu, že právnická osoba je fikcí, která postrádá biologickou integritu, a tudíž principiálně nemůže omamné či psychotropní látky konzumovat, vykazuje tato skutková podstata ve vztahu k právnickým osobám logický deficit. Podle zásady subsidiarity trestní represe,

⁵² Srov. Tamtéž.

⁵³ Srov. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 284, ISBN: 978-80-7400-807-8, str. 1014-1025.

pokud by právnická osoba přechovávala drogy, pravděpodobně by to dělala prostřednictvím svých zaměstnanců či orgánů za účelem další distribuce, což by se již posuzovalo podle přísnějšího ustanovení § 283 TZ (kde u právnických osob trestní odpovědnost dává jasný smysl). Z toho důvodu se autor domnívá, že by právnické osoby měly být z okruhu subjektů u tohoto konkrétního deliktu vyjmuty, neboť za současného restriktivního výkladu pojmu „vlastní potřeba“ je spáchání tohoto činu korporací pojmově vyloučeno.

5.3 Subjektivní stránka

Subjektivní stránka trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu vyžaduje úmyslné zavinění. Právní nauka (Šámal, Ščerba) se shoduje, že pro naplnění skutkové podstaty postačuje i úmysl nepřímý. Pachatel tedy musí být minimálně srozuměn s tím, že neoprávněně přechovává zakázanou látku (konopí, THC či jiné OPL) a že její množství dosahuje hranice MVNM.^{54, 55}

Zásadní otázkou v soudní praxi je rozsah vědomostní složky úmyslu ve vztahu ke kvalitě účinné látky. Judikatura (Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015) dovodila, že k naplnění úmyslu není nezbytné, aby si pachatel exaktně ověřil přesné množství účinné složky v droze (např. laboratorním rozbořem). Zavinění se v těchto případech dovozuje z objektivních okolností:

- z celkového objemu přechovávané látky (hmotnost sušiny),
- z předchozích zkušeností pachatele s užíváním konkrétní drogy,
- z okolností a ceny, za kterou si látku opatřil,
- z obecně známé obvyklé kvality drogy na černém trhu.

Pokud tedy pachatel nakládá s množstvím, které se již na pohled blíží zákonným limitům, nelze jeho trestní odpovědnost vyloučit pouhou obhajobou o neznalosti přesného chemického složení.⁵⁶

V rámci systematického výkladu je nutné zdůraznit vztah subsidiarity k ustanovení § 283 TZ. Jednočinný souběh mezi § 284 a § 283 TZ je zásadně vyloučen,

⁵⁴ Srov. Tamtéž.

⁵⁵ Srov. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář § 272-421*, 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2023, komentář k § 283. ISBN 978-80-7400-893-1, str. 3701-3729.

⁵⁶ Srov. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015.

neboť přechovávání pro vlastní potřebu je privilegovanou formou držení drogy. Naopak je možný jednočinný souběh s jinými delikty, například s trestným činem poškození cizích práv podle § 181 TZ, pokud pachatel (např. zdravotnický pracovník) neoprávněně přechovává látku, kterou měl podat pacientovi, čímž zároveň zasahuje do jeho práva na ochranu zdraví.⁵⁷

5.4 Kvalifikovaná skutková podstata 284 odst. 2, 3 TZ

Druhý a třetí odstavec ustanovení § 284 TZ tvoří kvalifikovanou skutkovou podstatu k prvnímu odstavci a zpřísňuje trest za držení omamné a psychotropní látky ve větším a značném rozsahu. Což u většího rozsahu činí desetinásobek MVNM a u značného rozsahu je to stonásobek MVNM.

⁵⁷ Srov. Usnesení Nejvyššího soud ČR ze 14. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 538/2017.

6 Drogová kriminalita v České republice

Drogová kriminalita představuje významný problém, který ovlivňuje nejen jednotlivce, ale i celou společnost. V České republice je drogová kriminalita relativně rozšířeným fenoménem, který zahrnuje výrobu, distribuci, držení a užívání nelegálních látek. Tato kapitola se zaměřuje na současný stav drogové kriminality v České republice, analyzuje její příčiny a navrhuje možné řešení tohoto problému.

Současný stav podle zprávy Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost (dále jen „EMCDDA“) z roku 2020 se v České republice nejčastěji užívají látky jako marihuana, pervitin a MDMA (extáze). Marihuana je nejpopulárnější drogou, kterou užívá přibližně 20 % mladých dospělých ve věku 15-34 let. Pervitin, známý také jako metamfetamin, je zvláště oblíben mezi uživateli tvrdých drog a Česká republika se často označuje jako „pervitinová velmoc“ Evropy.⁵⁸ Drogová kriminalita zahrnuje různé trestné činy, včetně výroby, distribuce a držení nelegálních látek. V roce 2019 bylo v České republice zaznamenáno přibližně 3 000 trestných činů spojených OPL.⁵⁹ Kromě toho jsou OPL často spojovány s dalšími formami kriminality, jako jsou krádeže, násilné trestné činy a dopravní přestupky.

Je definována jako přímé porušení zákonných norem upravujících nakládání s OPL. Její detekce a vykazování jsou relativně přímočaré, neboť se jedná o skutky, které přímo naplňují skutkovou podstatu konkrétních paragrafů TZ.⁶⁰

Tato kategorie zahrnuje trestnou činnost, která přímo nezahrnuje nakládání s drogou, ale je s ní spojena skrze motivaci nebo stav pachatele. Její definice je komplexnější a vyžaduje individuální posouzení příčinné souvislosti s drogami. Zatímco primární kriminalita se vykazuje snadno na základě porušeného paragrafu, sekundární kriminalita se identifikuje mnohem obtížněji. Vyžaduje totiž hlubší znalost kontextu případu a informací, zda byla droga skutečnou příčinou deliktu.⁶¹

⁵⁸ Srov. MRAVČÍK, Viktor; BĚLÁČKOVÁ, Vendula; DRÁPALOVÁ, Eva; ZÁBRANSKÝ, Tomáš; GROHMANNOVÁ, Kateřina et al. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a související opatření: odborná monografie*. Monografie. V Praze: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-905717-9-2, str. 175-185.

⁵⁹ Policie ČR. (2019). *Statistiky kriminality za rok 2019*. Praha: Policie České republiky.

⁶⁰ Srov. SADÍLKOVÁ, Miluše. *Kriminalita a drogy: sborník odborné konference*. Praha 12.-13. dubna 2012. Praha: Sananim, 2012. ISBN 978-80-904536-4-7, str. 31-32.

⁶¹ Srov. Tamtéž.

6.1 Příčiny drogové kriminality

Jednou z hlavních příčin drogové kriminality jsou sociální a ekonomické faktory. Lidé žijící v chudobě nebo v sociálně vyloučených lokalitách jsou často více náchylní k užívání drog a zapojení do drogové kriminality. Nezaměstnanost, nízká úroveň vzdělání a nedostatek sociálních služeb mohou vést k tomu, že jednotlivci hledají únik z reality prostřednictvím drog.⁶²

Pojem „trestná činnost související s drogami“ označuje čtyři základní typy trestných činů. Prvním typem je psychofarmakologicky podmíněná trestná činnost, která zahrnuje činy spáchané pod vlivem psychoaktivních látek v důsledku jejich krátkodobého či dlouhodobého užívání. Druhou kategorií je ekonomicky motivovaná trestná činnost, kdy pachatel páchá trestné činy za účelem získání finančních prostředků nebo drog pro vlastní potřebu. Třetím typem je systémová trestná činnost, která souvisí s fungováním nelegálních drogových trhů, zejména s výrobou, distribucí a nabídkou drog. Poslední kategorií jsou trestné činy spočívající v porušování drogových zákonů a souvisejících právních předpisů.⁶³

6.2 Dostupnost drog

Vysoká dostupnost drog v České republice je dalším faktorem přispívajícím k drogové kriminalitě. Česká republika je významným producentem pervitinu a jeho výroba je relativně levná a snadná. Navíc díky své geografické poloze je Česká republika tranzitní zemí pro pašování drog do dalších evropských států.⁶⁴

Historické kořeny masové produkce metamfetaminu lze vysledovat právě do střední Evropy 30. a 40. let 20. století. Ohlerova analýza nacistické drogové politiky ukazuje, že tehdejší farmaceutický průmysl vytvořil technické a společenské předpoklady pro výrobu vysoce návykových stimulantů v průmyslovém měřítku. Současná pozice České republiky jako evropské „pervitinové velmoci“ tak do jisté míry navazuje na tuto historickou zkušenost s neomezenou dostupností syntetických drog, která dnes

⁶² Srov. KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie. Psyché*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4331-8., str. 173-182.

⁶³ Srov. CARPENTIER, Chloé. *Úkol drogy: periodikum Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost*. Online. Lucembursko: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2004-. ISBN 1725-8480. [cit. 2026-03-24].

⁶⁴ Srov. GRÓNSKÝ, Libor; LANGER, Ivan; MRAVČÍK, Viktor a ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Racionální protidrogová politika: uživatelé drog do rukou policie nebo lékařů ?* V Olomouci: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-250-4. 80-105.

v regionech, jako je Ústecký kraj, vyžaduje intenzivní trestněprávní i preventivní zásahy.⁶⁵

6.3 Řešení drogové kriminality

Jedním z nejúčinnějších způsobů boje proti drogové kriminalitě je prevence. To zahrnuje vzdělávací programy zaměřené na informování mladých lidí o rizicích spojených s užíváním drog. Školní programy by měly zahrnovat nejen informace o nebezpečích drog, ale také podporovat zdravý životní styl a poskytovat alternativy k užívání drog.⁶⁶

6.4 Léčba a rehabilitace

Dalším klíčovým prvkem je poskytování léčby a rehabilitace pro drogově závislé. Efektivní léčebné programy zahrnují detoxikaci, psychoterapii a sociální rehabilitaci. Kognitivně-behaviorální terapie a motivační rozhovory jsou mezi nejúčinnějšími metodami pro léčbu drogové závislosti.⁶⁷

6.5 Legislativní opatření

Posílení legislativních opatření může také pomoci v boji proti drogové kriminalitě. To zahrnuje přísnější tresty za výrobu a distribuci drog, ale také zavedení harm reduction strategií, jako jsou programy výměny jehel a substituční léčba. Tyto programy mohou snížit riziko šíření infekčních chorob a pomoci uživatelům drog přejít na méně škodlivé látky.⁶⁸

Spolupráce mezi institucemi je efektivní boj proti drogové kriminalitě a vyžaduje spolupráci mezi různými institucemi, včetně policie, zdravotnických zařízení, sociálních služeb a nevládních organizací. Tato spolupráce může zahrnovat sdílení informací, společné akce a programy zaměřené na prevenci a léčbu drogové závislosti.⁶⁹

⁶⁵ Srov. OHLER, Norman. *Totální rauš: drogy ve třetí říši*. Brno: Host - vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-790-5, str. 39-46.

⁶⁶ Srov. Csemy, L., K. Nešpor, *Léčba a prevence závislosti*. 1996. Psychiatrické centrum, 1996. ISBN 80-85121-52-2, str. 29-41.

⁶⁷ Srov. GOSSOP, Michael. *Léčba problémů spojených se zneužíváním drog*. Online. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2009. ISBN 978-80-87041-81-9.

⁶⁸ Srov. TION LEŠTINOVÁ, Mgr. Zuzana. *Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Online. Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2009. ISBN 978-80-7440-231-9.

⁶⁹ Srov. EMCDDA. (2020). *Annual report 2020: stav drogové problematiky v Evropě*. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie.

6.6 Zhodnocení kriminality v ČR

Drogová kriminalita v České republice je komplexní problém, který vyžaduje multidisciplinární přístup. Sociální a ekonomické faktory, psychologické problémy a vysoká dostupnost drog jsou hlavními příčinami tohoto jevu. Efektivní řešení zahrnují prevenci, léčbu, legislativní opatření a spolupráci mezi různými institucemi. Pouze kombinací těchto opatření je možné dosáhnout snížení drogové kriminality a jejích negativních dopadů na společnost.

7 Prevence a intervence: Od teorie k pomoci uživatelům

Prevence je chápána jako strategie směřující ke snížení výskytu sociálně patologických jevů ve společnosti. Jejím základním cílem je snížení počtu osob zneužívajících návykové látky a minimalizace možných následků poškození prostřednictvím ovlivňování postojů a chování. V rámci prevence drogové kriminality se pracuje se dvěma základními složkami. První složka nazývaná se nespecifická prevence, která se zaměřuje na celou společnost a podporu zdravého životního stylu (tzv. „zahřívání oceánu“ pro rozpuštění ledovce problémů). Druhá složka specifická prevence, ta reaguje na konkrétní fenomény spojené s drogami a cílí na rizikové skupiny.⁷⁰

7.1 Primární prevence (předcházení)

Primární prevence je zaměřena na populaci, která dosud nemá zkušenost s užíváním návykových látek, přičemž zvláštní důraz je kladen na děti a dospívající. Jejím hlavním cílem je posilování ochranných faktorů a rozvoj osobnostních a sociálních kompetencí jedince tak, aby nebyl motivován k experimentování s drogami ani k jejich užívání. Realizace primární prevence probíhá zejména prostřednictvím školních preventivních programů, organizovaných volnočasových a sportovních aktivit a systematického rozvoje dovedností, jako je schopnost odmítání rizikového chování, zvládání stresu a efektivní řešení zátěžových situací bez užití návykových látek.⁷¹

7.2 Sekundární prevence (včasný zásah)

Sekundární prevence je zaměřena na osoby, které již s užíváním návykových látek experimentují nebo vykazují rané známky rizikového užívání, avšak u nich zatím nedošlo k rozvoji závislosti. Jejím hlavním cílem je včasná identifikace problému a zabránění jeho prohlubování, a to jak z hlediska rozvoje závislosti, tak i vzniku souvisejícího sociálně patologického chování, například majetkové trestné činnosti motivované potřebou získat finanční prostředky na další užívání drogy. Sekundární prevence se realizuje prostřednictvím poradenských služeb, motivačních a intervenčních programů, individuální práce s uživatelem a spolupráce s rodinou či blízkým sociálním okolím, které může jako první zaznamenat změny v chování jedince.⁷²

⁷⁰ Srov. KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4331-8., str. 163-182.

⁷¹ Srov. Tamtéž.

⁷² Srov. Tamtéž.

7.3 Terciární prevence (minimalizace škod)

Terciární prevence je určena osobám s rozvinutou závislostí na návykových látkách. Jejím hlavním cílem je minimalizace negativních zdravotních, sociálních a bezpečnostních dopadů závislosti, zejména snížení rizika úmrtí, přenosu infekčních onemocnění a omezení kriminální činnosti spojené s užíváním drog. Terciární prevence je realizována prostřednictvím programů snižování škod (harm reduction), mezi něž patří například výměnné programy injekčního materiálu, které přispívají k prevenci šíření infekcí a zároveň omezují výskyt použitého materiálu ve veřejném prostoru. Součástí těchto opatření je rovněž sociální práce zaměřená na stabilizaci životní situace závislých osob, včetně pomoci se zajištěním bydlení a pracovního uplatnění, čímž se snižuje riziko sociální exkluze a majetkové trestné činnosti.⁷³

7.4 Typologie pomáhajících opatření

Pomáhající opatření představují soubor intervencí určených osobám, u nichž již došlo k rozvoji rizikového chování, závislosti na návykových látkách nebo k projevům sociální exkluze a drogově podmíněné kriminality. Jejich cílem je stabilizace zdravotního, psychického a sociálního stavu jedince, zmírnění negativních dopadů užívání návykových látek a podpora postupného návratu do běžného společenského života. Tato opatření jsou realizována prostřednictvím odborné sociální práce, poradenských služeb, léčby závislostí v ambulantní či ústavní formě a resocializačních a reintegračních programů. Významnou součástí pomáhajících opatření tvoří rovněž programy snižování škod (harm reduction), které se zaměřují na minimalizaci zdravotních a společenských rizik spojených s užíváním návykových látek, aniž by bezprostředně vyžadovaly abstinenci. Pomáhající opatření tak představují klíčový nástroj komplexního přístupu k řešení drogové problematiky a s ní související kriminality.⁷⁴

Zásadní změnu v přístupu k drogám, ke které u nás docházelo v 90. letech. Namísto nerealistického cíle „společnosti bez drog“ (který se ukázal jako neúspěšný, např. v USA, kde vedl k extrémnímu nárůstu počtu vězňů) se začal prosazovat přístup *harm reduction* (snižování rizik). Tento směr vychází z pragmatického předpokladu, že drogy ve společnosti vždy byly a budou, a proto je primárním cílem státu ochrana

⁷³ Srov. Tamtéž.

⁷⁴ Srov. Tamtéž.

veřejného zdraví – tedy bránit šíření HIV a žloutenky a pomoci uživatelům přežít, aby měli šanci se později léčit.⁷⁵

7.5 Krizová intervence u uživatelů drog

Krise je vnímána jako stav těžké nerovnováhy, ale zároveň jako příležitost ke změně. U uživatelů drog se nejčastěji setkáváme s krizemi typu:

- **Zdravotní krizí:** Předávkování, infekční onemocnění (HIV, hepatitida).
- **Sociální a kriminální krizí:** Ztráta bydlení, vyhazov ze školy, hrozba trestního stíhání nebo uvěznění za krádeže a podvody.
- **Psychickou krizí:** Úzkostné stavy, suicidální (sebevražedné) myšlenky nebo toxické psychózy.

Základními principy krizové pomoci jsou nízký práh (dostupnost), rychlost (intervence by měla proběhnout ideálně do 30 minut až několika hodin) a bezpečí. Pomáhající pracovník musí s klientem uzavřít jasný kontrakt a definovat zakázku pomoci.⁷⁶

7.6 Osobnost a etika pomáhajícího pracovníka

Práce s uživateli v rámci prevence kriminality klade vysoké nároky na pracovníka. Klíčové vlastnosti jsou:

- **Empatie:** Schopnost vnímat situaci očima klienta při zachování profesionálního odstupu.
- **Autentičnost:** Pravdivost a upřímnost v jednání, která buduje důvěru.
- **Akceptace:** Přijetí klienta takového, jaký je, bez moralizování, což neznamená souhlas s jeho kriminálním nebo autodestruktivním životním stylem.

7.7 Závěr k prevenci drogové kriminality

Účinná prevence drogové kriminality nespočívá pouze v represí, ale v kombinaci sociálních a zdravotních opatření. Práce s uživateli formou motivačních rozhovorů a krizové intervence snižuje napětí v komunitě, omezuje riziko recidivy a pomáhá klientům najít cestu k legálnímu způsobu života.⁷⁷ Účinnost prevence je nutné ověřovat

⁷⁵ Srov. DOLEŽAL, Jiří X. *Jak se berou drogy*. Praha: Formát, 1997. ISBN 80-861-5511-0, str.71-82.

⁷⁶ Srov. SADÍLKOVÁ, Miluše. *Kriminalita a drogy: sborník odborné konference. Praha 12.-13. dubna 2012*. Praha: Sananim, 2012. ISBN 978-80-904536-4-7.

⁷⁷ Srov. Tamtéž.

podobně jako u léků, tedy porovnáním výsledků mezi skupinami. Výzkumy ukazují, že účinné je zejména nabízení pozitivních alternativ k návykovým látkám u rizikových osob a zapojení vrstevníků (peer programy) u běžné populace, kteří mohou mít větší vliv než dospělí. Naopak některé preventivní aktivity mohou být neúčinné nebo dokonce škodlivé, pokud nejsou správně nastavené, a někdy jsou realizovány spíše formálně než s reálným dopadem.⁷⁸

⁷⁸ Srov. NEŠPOR, Karel. *Návykové látky-Romantické období končí*. 2. revidované vydání. Praha: FIT IN Rodiče proti drogám, 1996, str. 33.

8 Prevence v Ústeckém kraji

Ústecký kraj vykazuje v rámci České republiky specifické socio-demografické a bezpečnostní charakteristiky, které determinují podobu a intenzitu preventivních opatření v oblasti drogové kriminality. Region je dlouhodobě zatížen vysokou mírou sociálního vyloučení; v kraji je definováno 226 sociálně vyloučených lokalit (dále jen „SVL“) ve 41 obcích, což představuje více než 37 % všech SVL v ČR. Tato sociální deprivace, spojená s vysokou nezaměstnaností a nízkou vzdělanostní strukturou, vytváří kriminogenní podhoubí pro distribuci a abúzus návykových látek. Strategie prevence kriminality Ústeckého kraje na léta 2023–2028 (dále jen „Strategie“) definuje boj proti drogové kriminalitě jako multidisciplinární úkol, který vyžaduje koordinaci represivních složek, samospráv a poskytovatelů sociálních služeb.⁷⁹

8.1 Typologie a metody prevence v oblasti závislosti

Regionální systém prevence je strukturován do tří úrovní, které se vzájemně doplňují s cílem minimalizovat výskyt drogových deliktů a jejich dopady na společnost.

8.1.1 Primární prevence: Edukace a osvěta

Těžištěm je práce s dětmi a mládeží ve školském prostředí s cílem oddálit či eliminovat první kontakt s návykovou látkou.

- **Školské programy:** Kraj podporuje certifikované programy všeobecné, selektivní a indikované primární prevence realizované specializovanými neziskovými organizacemi.
- **Právní vědomí:** Ve spolupráci s Policií ČR a městskými policiemi probíhají besedy zaměřené na zvyšování právního vědomí a odpovědnosti mladistvých.⁸⁰

8.1.2 Sekundární prevence: harm reduction a včasná intervence

Sekundární prevence cílí na osoby, které již s drogou experimentují nebo ji užívají. V Ústeckém kraji je kladen důraz na snižování tzv. **sekundární drogové**

⁷⁹ Srov. *STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE NA LÉTA 2023 – 2028*. Online. 2025, roč. 2023-2028. Ústí nad Labem, 2025. Dostupné z: <https://www.kr-ustecky.cz/strategie-dokumenty>. [cit. 2026-03-04].

⁸⁰ Srov. Tamtéž.

kriminality (majetková trestná činnost za účelem financování drogové potřeby), jejíž podíl na celkové kriminální scéně je odhadován až na 60 %.⁸¹

- **Nízkoprahové služby:** Síť zahrnuje 9 kontaktních center a 9 terénních programů. Tyto služby uplatňují principy *harm reduction* (výměnné programy injekčního materiálu), čímž omezují šíření infekčních chorob a udržují kontakt s uživateli, což je předpokladem pro jejich budoucí motivaci k léčbě.
- **Substituční léčba:** Významným stabilizačním prvkem je substituční terapie (např. v Masarykově nemocnici v Ústí nad Labem), která nahrazuje nelegální látku lékařsky kontrolovanou substitucí, čímž eliminujete nutnost páchání trestné činnosti pro získání drogy.⁸²

8.1.3 Terciární prevence: Resocializace a prevence recidivy

Tato úroveň se zaměřuje na reintegraci vyléčených uživatelů a osob po výkonu trestu. Ve věznicích Bělušice, Nové Sedlo a Všehrdu fungují specializovaná oddělení pro ochranné léčení. Sociální kurátoři a neziskové organizace zde poskytují „předvýstupní poradenství“ pro snížení rizika návratu k drogám a kriminalitě po propuštění (penitenciární péče). Služby následné péče a terapeutické komunity (např. Mukařov) pomáhají klientům udržet abstinenci a najít uplatnění na trhu práce (následná péče).⁸³

8.1.4 Specifika vybraných okresů (Louny, Teplice, Most)

Strategie zohledňuje lokální rozdíly v bezpečnostní situaci těchto okresních center:

- **Most:** Vykazuje nejvyšší koncentraci sociálně vyloučených lokalit. Prevence je zde primárně realizována skrze rozsáhlou síť terénních programů (např. *Most k naději*) a intenzivní činnost Asistentů prevence kriminality, kteří působí přímo v SVL.
- **Teplice:** Jako jediné velké město nedisponovalo k roku 2022 speciální výslechovou místností, což strategie identifikuje jako deficit k řešení. Specifikem

⁸¹ Srov. Tamtéž.

⁸² Srov. Tamtéž.

⁸³ Srov. Tamtéž.

je existence protialkoholní a protitoxikomanické záchytné stanice v tamní nemocnici, která slouží pro akutní záchyt intoxikovaných osob.

- **Louny:** Okres vykazuje nižší indexy dětské kriminality v porovnání s Mosteckem, avšak strategie zde akcentuje potřebu terénní práce v obcích s rozšířenou působností (Žatec, Podbořany), kde dochází ke koncentraci osob ohrožených vyloučením.⁸⁴

8.1.5 Institucionální a situační podpora

Kraj využívá pro potírání drogové kriminality i technické a systémové nástroje:

- **Kamerové systémy:** Modernizace a rozšiřování kamerových bodů v rizikových lokalitách slouží k monitorování distribučních míst a zvyšuje riziko odhalení pachatelů (situační prevence).
- **Finanční stabilita:** Ústecký kraj patří k nejaktivnějším žadatelům o dotace z Programu prevence kriminality Ministerstva vnitra ČR, přičemž významnou část prostředků alokuje na sociální prevenci a provoz adiktologických služeb.
- **Pracovní skupina:** Koordinaci zajišťuje *Pracovní skupina pro prevenci kriminality Ústeckého kraje*, v níž jsou zastoupeni i protidrogoví koordinátoři a specialisté na sociální práci.

Strategie pro období 2023–2028 reflektuje dynamiku drogového trhu (přesun k syntetickým drogám a kyberprostoru) a potvrzuje, že potlačování drogové kriminality v Ústeckém kraji není možné bez současného řešení sociálních problémů obyvatelstva. Klíčem k úspěchu zůstává propojení represe (Policie ČR) s včasnou intervencí a dostupnou sítí adiktologických služeb.⁸⁵

9 Statistická data

Tato kapitola se věnuje statistickému vyhodnocení vývoje drogové kriminality na území České republiky, se specifickým zaměřením na trestné činy podle § 283 a § 284 TZ. Sledované období zahrnuje roky 2024 a 2025, které představují poslední ucelené časové rámce před zásadní legislativní změnou v této oblasti. Předložená data vycházejí z evidenčních statistik PČR. Je nutné zdůraznit, že prezentované údaje a doprovodné grafické výstupy byly získány z interních databází PČR, ke kterým autor získal přístup

⁸⁴ Srov. Tamtéž.

⁸⁵ Srov. Tamtéž.

pro účely zpracování této bakalářské práce. Nejedná se o běžně publikovaná veřejná data, což umožňuje hlubší náhled do dynamiky drogové scény v ČR, avšak vyžaduje zvýšenou obezřetnost při jejich interpretaci v kontextu širší kriminologické praxe. Zásadním aspektem této analýzy je časové ukotvení ve vztahu k právnímu řádu ČR. Veškerá statistická data prezentovaná v této části se vztahují k dikci TZ ve znění účinném do 31. 12. 2025.

9.1 Statistické údaje za rok 2024 pro trestný čin dle § 283 TZ

Obrázek 2 - Statistická data pro trestný čin nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnou a psychotropní látkou podle §283 tr. zákoníku za rok 2024

Žebříček krajů
období 1. 1. - 31. 12. 2024
TSK 635 nedovolená a neoprávněná výroba a jiné nakládání s omamnými, psychotropními, psychoaktivními látkami, s jedy, s konopím ... - platná od 2026
podle počtů registrováno

poř.	kraj	registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %	objasněno dodatečně	objasněno celkem	grafy (jsou srovnatelné pouze ve sloupcích)		
							registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %
1.	00 hl. m. Praha	525	396	75,4	57	453			
2.	01 Středočeský kraj	393	288	73,3	94	382			
3.	07 Moravskoslezský kraj	338	276	81,7	54	330			
4.	04 Ústecký kraj	315	266	84,4	49	315			
5.	02 Jihočeský kraj	243	205	84,4	15	220			
6.	14 Olomoucký kraj	211	176	83,4	31	207			
7.	06 Jihomoravský kraj	209	154	73,7	45	199			
8.	16 kraj Vysočina	148	122	82,4	12	134			
9.	05 Královéhradecký kraj	121	81	66,9	22	103			
10.	03 Plzeňský kraj	115	74	64,3	43	117			
11.	17 Pardubický kraj	113	91	80,5	11	102			
12.	19 Karlovarský kraj	92	56	60,9	33	89			
13.	15 Zlínský kraj	89	60	67,4	5	65			
14.	18 Liberecký kraj	87	57	65,5	22	79			
CELKEM		2 999	2 302	76,7	493	2 795	2 999	2 302	76,7

Zdroj: Interní databáze Policie ČR

Statistická data zachycují žebříček krajů v oblasti nedovolené a neoprávněné výroby a jiného nakládání s OPL (odpovídající TSK 635 – označení třídy u PČR) za období 1. 1. - 31. 12. 2024. V roce 2024 bylo v České republice registrováno celkem 2 999 trestných činů v této kategorii. Z nich bylo k datu uzávěrky statistik objasněno 2 302 skutků, což představuje průměrnou celostátní objasněnost 76,7 %.

9.1.1 Postavení Ústeckého kraje

Ústecký kraj se v tomto žebříčku nachází na 4. místě v absolutním počtu registrovaných trestných činů, hned za Prahou, Středočeským a Moravskoslezským krajem. S registrovanou trestnou činností v počtu 315 skutků. S objasněností Ústecký kraj vykazuje nadprůměrnou efektivitu v objasňování. S hodnotou 84,4 % (266 objasněných skutků) výrazně převyšuje celostátní průměr (76,7 %) i výsledky Prahy (75,4 %) nebo Středočeského kraje (73,3 %). S dodatečnou objasněností bylo zde také evidováno 49 dodatečně objasněných případů, což přispívá k celkovému počtu 315 objasněných skutků.

9.2 Statistická data za rok 2025 pro trestný čin dle § 283 TZ

Obrázek 3 – Statistická data pro trestný čin nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnou a psychotropní látkou dle § 283 trestního zákoníku za rok 2025

Žebříček krajů
období 1. 1. - 31. 12. 2025
TSK 635 nedovolená a neoprávněná výroba a jiné nakládání s omamnými, psychotropními, psychoaktivními látkami, s jedy, s konopím ... - platná od 2026
podle počtů registrováno

poř.	kraj	registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %	objasněno dodatečně	objasněno celkem	grafy (jsou srovnatelné pouze ve sloupcích)		
							registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %
1.	00 hl. m. Praha	484	357	73,8	74	431			
2.	04 Ústecký kraj	358	265	74,0	35	300			
3.	07 Moravskoslezský kraj	345	266	77,1	46	312			
4.	01 Středočeský kraj	320	233	72,8	123	356			
5.	14 Olomoucký kraj	233	203	87,1	38	241			
6.	06 Jihomoravský kraj	209	150	71,8	27	177			
7.	02 Jihočeský kraj	157	142	90,4	21	163			
8.	16 kraj Vysočina	144	122	84,7	21	143			
9.	03 Plzeňský kraj	129	69	53,5	34	103			
10.	05 Královéhradecký kraj	109	96	88,1	31	127			
11.	17 Pardubický kraj	97	79	81,4	24	103			
12.	18 Liberecký kraj	90	51	56,7	19	70			
13.	15 Zlínský kraj	77	53	68,8	23	76			
14.	19 Karlovarský kraj	52	40	76,9	24	64			
CELKEM		2 804	2 126	75,8	540	2 666	2 804	2 126	75,8

Zdroj: Interní databáze Policie ČR

Tato statistika za rok 2025 poskytuje zásadní data pro srovnání vývoje drogové kriminality v České republice a potvrzuje alarmující trend v Ústeckém kraji, který se v tomto roce posunul v celorepublikovém žebříčku směrem nahoru. V roce 2025 došlo k celostátnímu poklesu registrovaných skutků v kategorii nedovolené výroby a nakládání s OPL. Celkový počet registrovaných činů: 2 804 (pokles oproti 2 999 v roce 2024). Celková objasněnost: 75,8 % (mírný pokles oproti 76,7 % v předchozím roce). Zatímco celorepublikově kriminalita v této oblasti mírně klesla, v Ústeckém kraji došlo k opačnému trendu. Nárůst registrovaných skutků: Kraj zaznamenal vzestup na 358 činů (v roce 2024 to bylo 315). Ústecký kraj se posunul ze 4. místa na 2. místo v celé ČR, hned za Prahu. Předstihl tak Středočeský i Moravskoslezský kraj. Úspěšnost řešení případů v kraji dosáhla 74,0 % (přímo objasněno 265 skutků). Celkem bylo s využitím dodatečné objasněnosti (35 skutků) vyřešeno 300 případů.

9.2.1 Analýza vývoje v Ústeckém kraji

Ústecký kraj je jediným z „velké čtyřky“, kde došlo k meziročnímu nárůstu registrované drogové kriminality o více než 13 %. To jasně dokazuje, že drogová scéna v kraji v roce 2025 expandovala i přes celostátní útlum. Stávající preventivní opatření popsána v krajské strategii jsou kriticky důležitá a vyžadují maximální podporu, zejména v sociálně vyloučených lokalitách, kde je koncentrace těchto jevů nejvyšší. Ačkoliv objasněnost v kraji klesla z 84,4 % na 74,0 %, stále se drží na úrovni hlavního města, což při rostoucím počtu případů ukazuje na extrémní vytížení policejních složek v regionu.

9.3 Statistická data za rok 2024 pro trestný čin dle § 284 TZ

Obrázek 4 – Statistická data pro trestný čin neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu za rok 2024

Žebříček krajů
období 1. 1. - 31. 12. 2024
TSK 641 neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu (§ 284)
podle počtů registrováno

poř.	kraj	registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %	objasněno dodatečně	objasněno celkem	grafy (jsou srovnatelné pouze ve sloupcích)		
							registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %
1.	00 hl. m. Praha	303	234	77,2	30	264			
2.	01 Středočeský kraj	142	98	69,0	39	137			
3.	06 Jihomoravský kraj	76	52	68,4	18	70			
4.	14 Olomoucký kraj	68	45	66,2	17	62			
5.	07 Moravskoslezský kraj	57	36	63,2	5	41			
6.	04 Ústecký kraj	56	49	87,5	6	55			
7.	03 Plzeňský kraj	54	41	75,9	7	48			
8.	02 Jihočeský kraj	52	41	78,8	18	59			
9.	18 Liberecký kraj	52	39	75,0	8	47			
10.	17 Pardubický kraj	39	35	89,7	2	37			
11.	19 Karlovarský kraj	38	28	73,7	5	33			
12.	05 Královéhradecký kraj	34	26	76,5	4	30			
13.	16 kraj Vysočina	26	21	80,8	2	23			
14.	15 Zlínský kraj	24	20	83,3	4	24			
CELKEM		1 021	765	74,9	165	930	1 021	765	74,9

Zdroj: interní databáze, Policie ČR.

Ze statistických dat za rok 2024, která jsou zaměřena na trestnou činnost spočívající v porušení ustanovení § 284 TZ (neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu pro vlastní potřebu – TSK 641 označení u PČR). Tato data ukazují odlišnou tvář drogové scény v Ústeckém kraji ve srovnání s výrobou a distribucí podle ustanovení § 283 TZ. V rámci celé České republiky bylo v roce 2024 registrováno 1 021 skutků podle § 284 TZ. Je patrné, že počet těchto deliktů je výrazně nižší než u distribuce, což odráží skutečnost, že držení drog pro vlastní potřebu je často řešeno v přestupkové rovině, pokud množství nepřesáhne hranici MVNM. Průměrná celostátní objasněnost byla 74,9 %.

9.3.1 Specifická pozice Ústeckého kraje

V žebříčku registrovaných případů přechovávání pro vlastní potřebu zaujímá Ústecký kraj 6. místo. Kvantitativní data ukazují, že v kraji bylo registrováno 56 skutků. To je v ostrém kontrastu s Prahou (303 skutků) nebo Středočeským krajem (142 skutků). Míra objasněnosti tedy v Ústeckém kraji vykazuje v této kategorii mimořádnou efektivitu. S objasněností 87,5 % patří k nejlepším v republice (překonává ho pouze Pardubický kraj s 89,7 %). V souvislosti s distribucí, zatímco u výroby a distribuce (§ 283 TZ) byl kraj na 4. místě, u držení pro vlastní potřebu je na 6. místě. To naznačuje, že v Ústeckém kraji je kriminogenní aktivita více zaměřena na nabídkovou stranu (varny, distribuce) než na koncovou držbu v trestněprávní rovině.

9.4 Statistická data pro § 284 TZ za rok 2025

Obrázek 5 – Statistická data pro trestný čin Neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu za rok 2025

Žebříček krajů
období 1. 1. - 31. 12. 2025
TSK 641 neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu (§ 284)
podle počtů registrováno

poř.	kraj	registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %	objasněno dodatečně	objasněno celkem	grafy (jsou srovnatelné pouze ve sloupcích)		
							registrováno	z toho objasněno	objasněnost v %
1. 00	hl. m. Praha	276	215	77,9	35	250			
2. 01	Středočeský kraj	125	94	75,2	21	115			
3. 04	Ústecký kraj	83	62	74,7	5	67			
4. 14	Olomoucký kraj	69	31	44,9	6	37			
5. 07	Moravskoslezský kraj	68	48	70,6	8	56			
6. 03	Plzeňský kraj	63	49	77,8	11	60			
7. 05	Královéhradecký kraj	53	48	90,6	5	53			
8. 06	Jihomoravský kraj	53	30	56,6	8	38			
9. 18	Liberecký kraj	50	30	60,0	5	35			
10. 02	Jihočeský kraj	40	25	62,5	7	32			
11. 15	Zlínský kraj	39	26	66,7	4	30			
12. 17	Pardubický kraj	31	27	87,1	4	31			
13. 19	Karlovarský kraj	22	21	95,5	3	24			
14. 16	kraj Vysočina	17	14	82,4	4	18			
CELKEM		989	720	72,8	126	846	989	720	72,8

Zdroj: interní databáze, Policie ČR.

Data za rok 2025 pro § 284 TZ (neoprávněné přechovávání OPL a jedu pro vlastní potřebu – TSK 641 označení u PČR) doplňují celkový obraz drogové situace v regionu těsně před účinností nové legislativy. Podobně jako u distribuce (§ 283 TZ), i u prostého přechovávání pro vlastní potřebu došlo v roce 2025 k celostátnímu poklesu. Celkový počet registrovaných činů v ČR byl 989 (v roce 2024 to bylo 1 021). Celková objasněnost byla 72,8 % (pokles oproti 74,9 % v předchozím roce).

9.4.1 Významný nárůst v Ústeckém kraji

Zatímco celostátní trend je klesající, Ústecký kraj vykazuje v roce 2025 prudký nárůst registrovaných případů přechovávání. V kraji bylo evidováno 83 skutků, což představuje meziroční nárůst o více než 48 % (oproti 56 skutkům v roce 2024). Ústecký kraj se posunul v žebříčku z 6. místa na 3. místo v celé ČR, hned za Prahu a Středočeský kraj. Úspěšnost řešení těchto případů v kraji dosáhla 74,7 % (přímo objasněno 62 skutků, celkem s dodatečnou objasněností 67 případů).

9.5 Vyhodnocení statistických dat

Statistická data z let 2024 a 2025 jasně demonstrují negativní vývoj a specifickou závažnost drogové kriminality v Ústeckém kraji, který se v celorepublikovém srovnání stává jedním z nejvíce zatížených regionů. Zatímco u trestných činů podle § 283 TZ došlo v roce 2025 k celostátnímu poklesu, Ústecký kraj zaznamenal meziroční nárůst o více než 13 % (z 315 na 358 skutků), což jej vyneslo na 2. místo v ČR hned za hlavní město Prahu.

Tento trend potvrzuje, že region zůstává klíčovým centrem nelegální produkce a distribuce návykových látek, a to i přes vysokou efektivitu místních represivních složek, která se v roce 2024 pohybovala na úrovni 84,4 %.

Eskalace situace je patrná také u deliktů podle § 284 TZ, kde Ústecký kraj v roce 2025 vykázal alarmující skokový nárůst o více než 48 % (z 56 na 83 skutků) a posunul se na 3. místo v celostátním žebříčku. Tato data nezpochybnitelně dokumentují rostoucí dynamiku drogové scény v kraji v období těsně před novelizací TZ k 1.1.2026. Kumulace nárůstu v obou sledovaných paragrafech vytváří silný analytický argument pro nezbytnost posílení preventivních a represivních opatření v rámci celého Ústeckého kraje.

10 Rozhovor s výrobcem pervitinu

Pro účely empirické části této práce byl realizován rozhovor s osobou, která se v minulosti podílela na výrobě pervitinu. Odpovědi na dotazy byly autorem práce upraveny a převedeny do spisovné češtiny, aby bylo možno je publikovat v této práci.

Vzhledem k citlivosti tématu a s ohledem na ochranu identity respondenta je v práci uváděn pouze pod iniciálami J. K. Respondent si přál zůstat anonymní, zejména s ohledem na svou minulost spojenou s trestnou činností. Respondent ve věku padesáti let pochází z okresu Louny. V minulosti byl opakovaně trestně stíhán a odsouzen pro trestnou činnost související s výrobou a distribucí omamných a psychotropních látek. Kromě drogové kriminality byl v minulosti odsouzen také za majetkovou a násilnou trestnou činnost, konkrétně například za krádeže, loupežná jednání a ublížení na zdraví. Výběr tohoto respondenta byl zvolen záměrně, jelikož jeho osobní zkušenost poskytuje cenný vhled do prostředí nelegální výroby pervitinu, motivací pachatelů a fungování drogové subkultury. Rozhovor byl zaměřen především na jeho osobní zkušenosti s výrobou drogy, okolnosti vstupu do drogového prostředí, dostupnost surovin a dopady tohoto životního stylu na jeho osobní a sociální život.

Z provedeného rozhovoru s respondentem J. K. lze identifikovat několik významných tematických okruhů, které charakterizují jeho vstup do drogového prostředí, samotnou výrobu pervitinu a dopady této činnosti na jeho osobní život. Prvním významným faktorem byla motivace ke vstupu do prostředí výroby drog.

Respondent uvádí, že jeho původním cílem nebyl finanční zisk, ale především snaha zajistit si stabilní přístup k droze v důsledku vlastní závislosti. Tento motiv je v prostředí drogové subkultury poměrně častý, kdy se výroba drogy stává prostředkem k udržení vlastní spotřeby. Finanční zisk byl podle jeho výpovědi spíše sekundárním důsledkem, který se postupně přidal s rostoucí poptávkou po kvalitním produktu.

Dalším tématem, který z rozhovoru vyplývá, je postavení výrobce pervitinu v drogové komunitě. Respondent popisuje, že osoby schopné drogu vyrábět měly v rámci této subkultury určitou prestiž a respekt. Tento status byl spojen především se schopností zajistit kvalitní drogu, což posilovalo sociální postavení výrobce mezi uživateli i distributory. Rozhovor rovněž poukazuje na dostupnost prekurzorů a chemických látek v 90. letech, která byla ve srovnání s dnešní dobou snadná.

Podle jeho výpovědi bylo možné získat potřebné látky prostřednictvím léčiv obsahujících efedrin či nákupem chemických látek bez výraznější kontroly. V současnosti je prodej těchto látek výrazně regulován.

Významnou součástí respondentovi výpovědi jsou také životní podmínky spojené s výrobou drog. Respondent popisuje prostředí výroby jako neorganizované a zdravotně rizikové, často probíhající v běžných obytných prostorech nebo provizorních podmínkách. Součástí tohoto životního stylu byla podle jeho slov také výrazná sociální izolace, narušení běžných sociálních vztahů a postupná ztráta kontaktu s rodinou a původním sociálním okolím.

Z výpovědi respondenta dále vyplývá postupná proměna vztahu k droze. Zpočátku byla droga vnímána jako prostředek k dosažení euforie či jako součást životního stylu. Postupem času se však podle respondenta užívání změnilo na nutnost, jejímž cílem bylo především zabránit abstinčním příznakům. Tento moment respondent označuje jako zásadní zlom ve svém životě, kdy si uvědomil, že droga již plně ovládá jeho chování a rozhodování.

Celkově lze konstatovat, že rozhovor poskytuje autentický pohled na fungování drogové subkultury, motivace osob zapojených do výroby pervitinu a sociální dopady dlouhodobé závislosti. Výpověď respondenta zároveň potvrzuje některé poznatky uváděné v odborné literatuře, zejména pokud jde o roli závislosti jako hlavního motivu trestné činnosti a postupnou sociální marginalizaci osob pohybujících se v drogovém prostředí.

11 Rozhovor s vedoucí úseku sociální práce a prevence

Rozhovor byl proveden s vedoucí úseku sociální práce a prevence Městského úřadu Lounech, která dlouhodobě působí v oblasti prevence kriminality a sociální práce. Respondentka se problematice prevence a práce s rizikovými skupinami věnuje již od roku 1996. V současné době působí jako sociální kurátorka a preventistka a současně spolupracuje s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) na Městském úřadě v Lounech. V minulosti vykonávala činnost preventisty již v době existence okresního uspořádání veřejné správy. Po reorganizaci veřejné správy v roce 2002, kdy došlo ke zrušení okresních úřadů a k posílení role krajů a obcí s rozšířenou působností, pokračovala ve své činnosti v rámci struktury Ústeckého kraje. V rámci své pracovní činnosti se věnovala zejména regionům Podbořany, Žatec a Louny. Respondentka absolvovala řadu odborných školení, atestací a specializačních kurzů zaměřených na problematiku drogové kriminality a prevence závislostí. V rámci Ústeckého kraje působila také jako drogový specialista a koordinátor preventivních aktivit v oblasti návykových látek. Díky dlouhodobé praxi má respondentka rozsáhlé zkušenosti s klienty z prostředí sociálně patologických jevů. Ve své praxi se setkává i s mezigeneračním přenosem sociálních problémů, kdy v současnosti pracuje již s třetí generací klientů z některých rodin. Sama uvádí, že se setkává s případy, kdy bývalí klienti zpětně reflektují její dřívější doporučení až ve chvíli, kdy se s obdobnými problémy setkávají u vlastních dětí nebo vnuků.

Z rozhovoru vyplývá, že drogová problematika v regionu je úzce propojena s širší oblastí sociálně patologických jevů a prevencí kriminality. Preventivní aktivity proto nejsou zaměřeny výhradně na drogy, ale spíše na obecnou prevenci kriminality a rizikového chování, především u dětí a mládeže. Preventivní programy jsou nejčastěji realizovány ve školách, zejména u žáků 6. tříd základních škol a studentů primy osmiletých gymnázií.

Respondentka zároveň upozorňuje, že účinnost těchto preventivních aktivit je často omezená. Podle jejích zkušeností děti a mladiství mnohdy nevnímají preventivní sdělení jako relevantní a informace získané při přednáškách nepřijímají v plném rozsahu. Významnou roli v utváření jejich postojů hraje především rodinné prostředí a vliv vrstevnické skupiny. Pokud se užívání návykových látek objevuje již v rodině nebo v blízkém sociálním prostředí, je podle respondentky velmi obtížné dosáhnout změny pouze prostřednictvím preventivních aktivit.

Dalším zjištěním je omezená dostupnost odborné péče v oblasti závislostí. Respondentka poukazuje zejména na nedostatek psychiatrů, adiktologů a specializovaných služeb pro děti a mladistvé. V praxi tak často dochází k tomu, že léčba začíná až v pokročilejší fázi problému, kdy je nutná hospitalizace. Problematická je také dostupnost detoxifikačních služeb.

Respondentka dále upozorňuje na širší společenské faktory, které ovlivňují vývoj drogové problematiky, například snadnou dostupnost návykových látek, vznik nových syntetických substancí, otevřenost hranic nebo určitou společenskou toleranci vůči některým formám užívání návykových látek. Podle jejích zkušeností se problém často začíná řešit až ve chvíli, kdy dochází k přechodu na tvrdší drogy, zejména pervitin.

Na základě provedeného rozhovoru lze konstatovat, že drogová problematika v regionu Lounska je úzce propojena s rodinným prostředím a sociálním začleněním jednotlivců. Z odpovědí respondentky vyplývá, že první zkušenosti s návykovými látkami často vznikají v prostředí, kde je jejich užívání vnímáno jako běžná součást života. Rodinné prostředí a sociální okolí tak hrají zásadní roli při utváření postojů dětí a mladistvých k návykovým látkám.

Zároveň je zajímavým zjištěním skutečnost, že koncepční přístup kraje není zaměřen výhradně na drogovou problematiku, ale řeší ji především v rámci širší prevence kriminality a sociálně patologických jevů. Tento přístup může být z hlediska systémového řízení logický, nicméně podle zjištění z rozhovoru může vést také k tomu, že specifická problematika závislostí není řešena dostatečně samostatně a cíleně.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo analyzovat problematiku omamných a psychotropních látek z hlediska trestněprávních a preventivních přístupů se zaměřením na Ústecký kraj. Na základě zpracování teoretických poznatků, analýzy statistických dat a rozhovorů s výrobcem pervitinu a vedoucí úseku sociální práce a prevence Městského úřadu v Lounech, bylo možné získat komplexnější pohled na současný stav drogové kriminality v tomto regionu.

Z teoretické části práce vyplývá, že český právní řád obsahuje poměrně rozsáhlou právní úpravu zaměřenou na regulaci nakládání s omamnými a psychotropními látkami. TZ vymezuje jednotlivé skutkové podstaty trestných činů souvisejících s výrobou, distribucí a držením těchto látek a stanovuje odpovídající trestní sankce. Vedle represivní složky však právní úprava počítá také s preventivními a sociálními opatřeními, jejichž cílem je omezit vznik závislostí a minimalizovat jejich dopady.

Analýza statistických údajů potvrdila, že Ústecký kraj patří dlouhodobě mezi regiony s vyšším výskytem drogové kriminality. Významnou roli v tomto směru hraje zejména výroba a distribuce metamfetaminu, který je v České republice dlouhodobě jednou z nejrozšířenějších nelegálních drog. Drogová kriminalita je navíc často provázána s dalšími formami trestné činnosti, zejména s majetkovou kriminalitou.

Praktická část práce přinesla zajímavé poznatky z prostředí osob, které se s drogovou problematikou setkávají přímo v praxi. Z rozhovorů vyplynulo, že významným faktorem ovlivňujícím vznik závislostí je především rodinné prostředí a sociální okolí jednotlivce. V mnoha případech se užívání návykových látek objevuje již v rodinách nebo sociálních skupinách, kde je tento způsob chování do určité míry normalizován. Preventivní působení institucí je proto v některých situacích omezené, protože se snaží ovlivnit prostředí, ve kterém již existují negativní vzorce chování. Zajímavým zjištěním je také skutečnost, že preventivní strategie na úrovni regionu často řeší drogovou problematiku spíše v širším kontextu kriminality a sociálně patologických jevů. Specifická drogová prevence tak někdy ustupuje obecnějším preventivním programům zaměřeným na kriminalitu jako celek. Z praktických zkušeností respondentů zároveň vyplývá, že významnou roli by mohla sehrát větší informovanost rodičů a širší zapojení rodinného prostředí do preventivních aktivit.

Problematika omamných a psychotropních látek je velmi komplexní a nelze ji řešit pouze prostřednictvím represivních opatření trestního práva. Účinné řešení vyžaduje kombinaci právních nástrojů, preventivních programů, dostupné léčby závislostí a spolupráce mezi jednotlivými institucemi. Zároveň je důležité věnovat pozornost sociálním a ekonomickým faktorům, které mohou přispívat ke vzniku závislosti. Na základě zjištění v praktické části práce lze konstatovat, že boj proti drogové kriminalitě představuje dlouhodobý a komplexní proces, který vyžaduje koordinovanou spolupráci státních institucí, samosprávy i organizací působících v oblasti sociálních a zdravotních služeb. Pouze propojením represivních a preventivních přístupů lze dosáhnout efektivního omezení negativních dopadů drogové kriminality na společnost.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. CARPENTIER, Chloé. *Úkol drogy: periodikum Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogovou závislost*. Online. Lucembursko: Úřad pro úřední tisky Evropských společenství, 2004-. ISBN 1725-8480.
2. DOLEŽAL, Jiří X. *Jak se berou drogy*. Praha: Formát, 1997. ISBN 80-861-5511-0.
3. ESCOHOTADO, Antonio. *Stručné dějiny drog*. Praha: Volvox Globator, 2003. 173 s. ISBN 80-7207-512-8.
4. GOSSOP, Michael. *Léčba problémů spojených se zneužíváním drog*. Online. Národní monitorovací středisko pro drogy a drogové závislosti, 2009. ISBN 978-80-87041-81-9.
5. GRÓNSKÝ Libor, LANGER Ivan, MRAVČÍK Viktor, ZÁBRANSKÝ, Tomáš. *Racionální protidrogová politika: uživatelé drog do rukou policie nebo lékařů ?* V Olomouci: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-250-4.
6. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Student. Praha: Leges, 2017. ISBN 978-80-7502-236-3.
7. KALINA, Kamil. *Klinická adiktologie*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-4331-8.
8. MRAVČÍK, Viktor; BĚLÁČKOVÁ, Vendula; DRÁPALOVÁ, Eva; ZÁBRANSKÝ, Tomáš; GROHMANNOVÁ, Kateřina et al. *Nové psychoaktivní látky v České republice: výskyt, rizika a související opatření: odborná monografie*. Monografie. V Praze: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2015. ISBN 978-80-905717-9-2.
9. NEŠPOR, Karel. *Návykové látky-Romantické období končí*. 2. revidované vydání. Praha: FIT IN Rodiče proti drogám, 1996.
10. NEŠPOR, Karel; CSÉMY, Ladislav. *Léčba a prevence závislostí*. Praha: Psychiatrické centrum, 1996. ISBN 80-85121-52-2.
11. OHLER, Norman. *Totální rauš: drogy ve třetí říši*. Brno: Host - vydavatelství, 2016. ISBN 978-80-7491-790-5.
12. PROUZA, Daniel. *Trestní zákoník s judikaturou*. Beckova edice zákonů s judikaturou Online. Komentář k § 283 TZ. V Praze: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-187-1.

13. SADÍLKOVÁ, Miluše. *Kriminalita a drogy: sborník odborné konference. Praha 12.-13. dubna 2012*. Praha: Sananim, 2012. ISBN 978-80-904536-4-7.
14. ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní zákoník: komentář. 3. vyd.* Praha: C. H. Beck, 2023, ISBN 978-80-7400-893-1.
15. ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník: komentář. 1. vydání (3. aktualizace)*. Praha: C. H. Beck, 2024, komentář k § 283, ISBN: 978-80-7400-807-8.
16. ŠTABLOVÁ, Renata. *Drogy, kriminalita a prevence*. Praha. ISBN 80-859-8164-5, 104 str.
17. TION LEŠTINOVÁ, Mgr. Zuzana. *Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019-2027*. Online. Sekretariát Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, 2009. ISBN 978-80-7440-231-9.

Elektronické zdroje

1. Státní zdravotnický ústav. Návykové látky (drogy). Online. Národní zdravotnický informační portál. 2021, 30.04.2021. Dostupné z: <https://www.nzip.cz/clanek/323-navykove-latky-drogy>. [cit. 2026-01-03].
2. Národní zdravotnický informační portál [online]. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2026 [cit. 3. 1. 2026]. Dostupné z: <https://www.nzip.cz>. ISSN 2695-0340.
3. *STRATEGIE PREVENCE KRIMINALITY NA ÚZEMÍ ÚSTECKÉHO KRAJE NA LÉTA 2023 – 2028*. Online. 2025, roč. 2023-2028. Ústí nad Labem, 2025. Dostupné z: <https://www.kr-ustecky.cz/strategicke-dokumenty>. [cit. 2026-03-04].

Právní předpisy:

1. Nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

1. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2005, sp. zn. 7 Tdo 207/2005.
2. Usnesení Nejvyššího soud ČR ze 14. 6. 2017, sp. zn. 11 Tdo 538/2017.

3. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 2015, sp. zn. 11 Tdo 811/2015.
4. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 1. 2007, sp. zn. 7 Tdo 1480/2006.
5. Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.02.2013, sp. Zn. 15 Tdo 1003/2012
6. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. prosince 2014, Tpjn 300/2014.
7. Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ČR ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. Tpjn 301/2013.

Ostatní zdroje

1. Policie ČR. (2019). Statistiky kriminality za rok 2019. Praha: Policie České republiky.

Seznam zkratek

CNS – Centrální nervový soustava

EMCDDA - Evropský monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost

MVNM – množství větší než malé

OPL – omamný a psychotropní látka

OSN – Organizace spojených národů

OSPOD – Odbor sociálně právní ochrany dětí

PČR – Policie České republiky

PTSD - posttraumatická stresová porucha

SVL – sociálně vyloučená lokalita

THC – tetrahydrokanabinol

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

VŠERS – Vysoká škola Evropských a regionálních studií

Seznam tabulek a obrázků

Obrázek 1 Tabulka rozsahů množství omamných a psychotropních látek.....	22
Obrázek 2 - Statistická data pro trestný čin nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnou a psychotropní látkou podle §283 tr. zákoníku za rok 2024.....	42
Obrázek 3 – Statistická data pro trestný čin nedovolené výroby a jiné nakládání s omamnou a psychotropní látkou dle § 283 trestního zákoníku za rok 2025.....	43
Obrázek 4 – Statistická data pro trestný čin neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu za rok 2024	44
Obrázek 5 – Statistická data pro trestný čin Neoprávněné přechovávání omamné a psychotropní látky nebo jedu pro vlastní potřebu za rok 2025	45

Seznam příloh

- I. Přepis rozhovoru s dealerem a výrobcem pervitinu
- II. Rozhovor s vedoucí úseku sociální práce a prevence Městského úřadu v Lounech.

Přílohy

Příloha č. I - Rozhovor s dealerem a výrobcem pervitinu panem J. K.

1. Jak se člověk v českém prostředí vlastně dostane k tomu, že začne sám vyrábět drogy, místo aby je jen kupoval?

V mém případě nešlo o žádný záměr stát se významnou postavou v drogovém prostředí. Na začátku za tím stála spíše zvědavost a snaha mít nad látkou určitou kontrolu. V devadesátých letech byl pervitin poměrně rozšířený, avšak jeho kvalita byla velmi proměnlivá, ale kvalitou byla úplně jinde než v současné době. Nyní to je velký špatný. Pokud se člověk pohyboval v této komunitě, dříve či později narazil na někoho, kdo měl zkušenosti s jeho výrobou. Já jsem se k tomu dostal prostřednictvím známého, který mi umožnil nahlédnout do samotné výroby. Zaujalo mě, že z několika balení běžně dostupných léků a s využitím základních chemických postupů lze vytvořit pervitin s tak výraznými účinky. V rámci daného prostředí navíc měla výroba určitou prestiž – lidé, kteří pervitin připravovali, byli v drogovém prostředí významní a měli určitou prestiž.

2. Co bylo tím hlavním spouštěčem nebo motivací, která vás k vaření vedla? Šlo o peníze?

Peníze pro mě nebyly tím hlavním motivem, i když to tak může na první pohled působit. Hlavní roli hrála především vlastní závislost. Chtěl jsem mít jistotu stálého přístupu k droze, jejíž kvalitu jsem znal, a zároveň jsem nechtěl být odkázán na ostatní dealery. Postupem času se k tomu přidal také určitý pocit hrdosti – vědomí, že to, co vzniká u mě, je v okolí považováno za velmi kvalitní. Peníze pak přicházely spíše jako vedlejší důsledek, protože lidé byli ochotni za dobrou kvalitu zaplatit. Ve výsledku se však tyto prostředky rychle ztrácely, ať už v další výrobě, nebo ve způsobu života, který byl s tímto prostředím spojený.

3. Jak vypadala tehdejší „logistika“? Kde se sháněly suroviny v době, kdy ještě nebyly tak přísné kontroly?

Období devadesátých let bylo v tomto ohledu velmi neorganizované a pravidla byla minimální. Základní surovina pro výrobu, efedrin, byla dostupná prostřednictvím různých léčiv, která bylo možné získat prakticky v každé lékárně. Část těchto látek se navíc do oběhu dostávala i z větších zásob pocházejících ještě z období před rokem 1989. Další chemikálie, například červený fosfor nebo jód, bylo možné bez větších překážek

zakoupit ve specializovaných obchodech s chemickými látkami, často bez jakékoli kontroly totožnosti. Ve srovnání s dnešní dobou, kdy je prodej a distribuce těchto látek výrazně regulována a monitorována, byla tehdejší situace výrazně jednodušší. V praxi mnohdy stačilo mít kontakt v lékárně, případně během jednoho dne navštívit větší počet lékáren.

4. Jaké to bylo žít v neustálém provizoriu „varny“? Jak vypadala realita výroby?

Veřejnost si často pod vlivem filmových zobrazení představuje výrobu drog jako činnost probíhající v dokonale vybavených laboratořích. Skutečnost však byla mnohem syrovější – prostředí provázely silné chemické pachy, nepořádek a neustálý pocit rizika. Výroba se odehrávala v běžných bytech, na chatách nebo v garážích. Prostory byly zaplněné laboratorním sklem, vařiči a chemikáliemi, jejichž výpary byly velmi nepříjemné a dráždivé. Lidé zapojení do této činnosti často žili v izolaci, s minimálním kontaktem s okolím. Okna byla zatemněná, spánek nepravidelný a práce probíhala i několik dní bez přestávky, protože bylo nutné neustále kontrolovat průběh chemického procesu. Celá situace byla psychicky velmi náročná a dlouhodobě vyčerpávající.

5. Kdy nastal ten zlom, kdy jste si uvědomil, že tato cesta končí špatně?

Zlomový okamžik nastává ve chvíli, kdy si člověk uvědomí, že jeho sociální okruh tvoří téměř výhradně lidé ze stejného prostředí – tedy uživatelé drog a osoby zapojené do jejich výroby. Postupně dochází k přerušení kontaktů s rodinou i s přáteli z dřívějšího života. Současně se začínají objevovat silné pocity nedůvěry a obavy z možného zásahu policie. Respondent popisuje, že v určité fázi si uvědomil zásadní změnu motivace: výroba drogy už pro něj nepředstavovala způsob, jak prožít euforii, ale stala se prostředkem, jak předejít abstinčním obtížím. Látka, nad níž měl zpočátku pocit kontroly, postupně převzala plnou kontrolu nad jeho životem.

6. Co je podle vás největší mýtus, který o vařících pervitinu ve společnosti panuje?

Že jsou to nějací geniální chemici. Většina českých vařičů vaří podle receptu, jak začínající kuchaři. Mají naučený postup a ten opakují dokola. Často vůbec netuší, co se v té baňce děje za chemické reakce. Nejsou to žádní hrdinové, jsou to většinou smažky, které mají jen tu jednu jedinou dovednost, která je nakonec stejně zničí.

Příloha č. II - Rozhovor s vedoucí úseku sociální práce a prevence Městského úřadu v Lounech

1. Jak byste charakterizovala současnou drogovou situaci na území města Louny a jeho okolí? Jaké typy návykových látek se zde podle vašich zkušeností vyskytují nejčastěji a u jakých skupin obyvatel se problematika objevuje nejvíce?

V současné době představují nejvýraznější problém v oblasti užívání návykových látek u mladistvých především produkty obsahující THC a jeho různé deriváty. V poslední době se však začínají objevovat také případy užívání kokainu a pervitinu, a to zejména u dětí a mladistvých přibližně od 14 let věku.

U mladších dětí se problematika návykových látek projevuje spíše v jiné podobě. Nejčastěji se jedná o nadměrnou konzumaci energetických nápojů, kratomu a užívání nikotinových sáčků, případně dalších tabákových výrobků mezi které spadají vaporizéry, které jsou mezi touto věkovou skupinou poměrně rozšířené.

Z hlediska územního výskytu se tyto jevy objevují napříč celým správním obvodem obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“) Louny. Nejčastěji jsou však zaznamenávány případy přímo ve městě Louny a v Postoloprtech. Informace o těchto situacích získává policie zejména prostřednictvím vlastní činnosti a spolupráce s dalšími subjekty, jako jsou například městské policie, zdravotnická zařízení, školské instituce nebo samotní občané.

2. Jaké konkrétní preventivní programy realizujete v oblasti drogové prevence na území Lounska? Na jaké cílové skupiny jsou tyto programy primárně zaměřeny (např. děti, mládež, rodiče nebo veřejnost)?

V rámci své činnosti se nevěnujeme výhradně drogové problematice, ale prevenci sociálně patologických jevů obecně, tedy především prevenci kriminality jako celku. Preventivní aktivity jsou zaměřeny zejména na školní prostředí, přičemž cílovou skupinou jsou především žáci 6. tříd základních škol a studenti primy osmiletých gymnázií. Další významnou oblastí práce představuje spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD), zejména v případech, kdy dojde k tzv. záchytům nebo oznámením souvisejícím s rizikovým chováním mladistvých. Tyto podněty jsou policii oznamovány různými subjekty, například městskou policií, školami, zdravotnickými zařízeními, lékaři nebo příslušníky Policie České republiky. V současné době se na území regionu nenachází subjekt, který by se systematicky zaměřoval výhradně na drogovou

prevencí. V minulosti například proběhla akce „Revolution Train“ zaměřená na prevenci drogové kriminality, nicméně její přínos hodnotím spíše kriticky, zejména s ohledem na vysoké finanční náklady a omezený praktický dopad.

Pozitivně naopak hodnotím činnost organizace Drop In, která podle jejích zkušeností získala velmi dobrý ohlas mezi veřejností. V oblasti drogové problematiky je rovněž významná spolupráce v rámci komunitního plánování sociálních služeb, konkrétně v pracovní skupině zaměřené na rodiny s dětmi, děti a mládež a občany v krizové situaci. Na území regionu působí také organizace Most k naději, jejíž kontaktní centrum (tzv. K-centrum) sídlí v Žatci a dále White Light I. z. ú.. Tato organizace realizuje zejména terénní programy zaměřené na uživatele drog a podle respondentky patří mezi subjekty s nejlepší informovaností o aktuální situaci v terénu. Současně se podílí na různých preventivních aktivitách v rámci komunitních programů. Město každoročně přispívá na realizaci terénních programů částkou přibližně 120 000 Kč. Samotné K-centrum se primárně nezaměřuje na preventivní programy ve školách, ale spíše na poskytování informací o dostupné pomoci a o činnosti kontaktních center pro osoby užívající návykové látky.

3. Jak probíhá spolupráce policií s dalšími institucemi a organizacemi v oblasti prevence drogové kriminality? Které organizace nebo služby podle vás hrají v regionu významnou roli při práci s uživateli drog či v oblasti prevence (např. terénní programy, školy, sociální služby apod.)?

Spolupráce jednotlivých subjektů v oblasti prevence drogové kriminality není podle mé zkušenosti vždy plně funkční. Preventivní programy realizované ve spolupráci s Policií České republiky podle ní nepřinášejí vždy očekávané výsledky a jejich praktický dopad hodnotím spíše jako omezený. Podobně kriticky se musím vyjádřit také k některým dalším projektům zaměřeným na prevenci rizikového chování. V rámci preventivních aktivit jsou například organizovány víkendové pobyty pro děti evidované OSPOD, během nichž probíhají také přednášky zaměřené na rizikové chování a kriminalitu. Tyto aktivity jsou financovány z dotačních programů ministerstev, avšak musím upozornit, že jejich zaměření není primárně orientováno pouze na drogovou problematiku, ale obecněji na prevenci kriminality a sociálně patologických jevů. Na drogovou kriminalitu se totiž nevztahují dotační programy. V praxi to funguje spíše neformálním způsobem spolupráce mezi jednotlivými subjekty. Informace o aktuální situaci v oblasti užívání drog jsou často sdíleny například prostřednictvím kontaktního centra (K-centrum), které následně

komunikuje s Policií České republiky. V případě zjištění konkrétních skutečností dochází také k předávání operativních informací mezi jednotlivými institucemi. Musím zdůraznit, že významná část preventivních aktivit je zaměřena především na děti a mládež, které představují nejrizikovější skupinu z hlediska vzniku závislostního chování i dalšího rizikového jednání.

4. Jaké formy prevence považujete v praxi za nejúčinnější při práci s dětmi a mladistvými? Jedná se spíše o přednášky, dlouhodobé programy ve školách, spolupráci s rodinou nebo jiné přístupy?

Klíčovou rolí v prevenci užívání návykových látek u dětí a mladistvých hraje především rodinné prostředí. Pokud se však užívání drog nebo jiných návykových látek v rodině vyskytuje jako běžná součást života, je podle jejich zkušeností velmi obtížné, aby preventivní působení školy nebo dalších institucí mělo výraznější efekt. Významným faktorem je také vliv vrstevnické skupiny. Mladí lidé se často přizpůsobují chování své sociální skupiny a snaha zapadnout mezi vrstevníky může vést k experimentování s návykovými látkami. Preventivní aktivity by proto měly zahrnovat především informování o důsledcích a rizicích spojených s užíváním drog a dalších návykových látek. Velkou problematiku vnímám média a sociální sítě. Informace o drogách jsou podle ní často prezentovány způsobem, který může být pro mladé lidi zavádějící nebo vytržený z kontextu. Děti a mladiství si z mediálních sdělení často vybírají pouze ty informace, které potvrzují jejich vlastní názory nebo postoje. Zároveň mají tendenci více důvěřovat informacím šířeným prostřednictvím sociálních sítí nebo svými vrstevníky než oficiálním a ověřeným zdrojům. V současné době vnímám i problematiku umělé inteligence, která může vytvářet videa a různé zavádějící informace. Dalším faktorem, který ovlivňuje účinnost prevence, je sociální prostředí a životní situace mladých lidí. Někteří z nich vnímají svět pouze ve velmi omezeném sociálním kontextu a nejsou schopni širší reflexe rizik spojených s užíváním návykových látek. Problematické je rovněž rychlé objevování nových syntetických látek a derivátů, na které je z hlediska prevence často obtížné včas reagovat.

5. V Ústeckém kraji existují koncepční dokumenty a strategie zaměřené na prevenci drogové kriminality. Jak hodnotíte jejich praktickou funkčnost v terénu?

Krajské koncepční dokumenty v oblasti prevence drogové problematiky vycházejí především ze souhrnu informací získaných od jednotlivých institucí a organizací

působících v oblasti sociálních a preventivních služeb. Tyto informace jsou následně zpracovány do strategických materiálů, které mají sloužit jako podklad pro plánování preventivních a intervenčních aktivit. Tyto dokumenty spíše reagují na již existující situaci, než aby účinně předcházely vzniku problémů. V praxi je navíc realizace některých opatření limitována nedostatečnou kapacitou odborných služeb. Region Lounska je relativně menším územím, kde je dostupnost specializované péče omezená a služby jsou orientovány především na terénní práci. Upozorňuji zejména na nedostatek odborníků v oblasti adiktologie a psychiatrie. V rámci Ústeckého kraje je k dispozici pouze velmi omezený počet specialistů, přičemž dětská adiktologie představuje zvlášť náročnou oblast péče. Nedostatek psychiatrů a dalších odborníků zároveň komplikuje dostupnost léčby pro osoby se závislostí. Dalším problémem je skutečnost, že děti i jejich rodiče často nepřipouštějí existenci problému a odbornou pomoc vyhledávají až v pokročilé fázi závislosti. V mnoha případech tak léčba začíná až ve chvíli, kdy je nutná hospitalizace. Problematická je rovněž dostupnost detoxifikační péče, která je kapacitně omezená a v rámci kraje není dostatečně rozvinutá. Lékaři často preferují práci s pacienty, kteří jsou k léčbě motivovaní ať kladně nebo záporně. V případech, kdy motivace chybí a léčba není nařízena například v rámci trestního řízení, bývá zájem o léčbu ze strany zdravotnických zařízení a pacientů omezený, což je částečně způsobeno i nedostatkem kapacit. Z hlediska společenského vývoje vnímám jako problematické také určité zvyšování tolerance společnosti vůči některým návykovým látkám, zejména tzv. „měkkým drogám“. Tyto látky bývají podle jejich zkušeností často bagatelizovány a jejich rizika nejsou dostatečně reflektována. Situace se často začne řešit až ve chvíli, kdy dochází k přechodu na užívání tvrdších drog, což může být z hlediska prevence již pozdní fáze. Musím upozornit na to, že drogová problematika je úzce propojena s dalšími sociálními faktory, jako je sociální postavení jednotlivce, ekonomická situace rodiny či celkové postavení ve společnosti. Jsou podle vás tyto koncepce efektivní, nebo by bylo vhodné některé oblasti změnit či doplnit?

6. Z pohledu dlouhodobé praxe – co považujete za největší problém při prevenci drogové kriminality v regionu a jaká opatření by podle vás mohla situaci zlepšit?

Jedním z hlavních problémů v oblasti prevence je skutečnost, že samotné děti a mladistvé tato problematika často příliš nezajímá a aktivně si informace o rizicích spojených s užíváním návykových látek nevyhledávají. Podle mých zkušeností mají tradiční preventivní přednášky ve školách omezený dopad, protože mladí lidé tyto informace často nepřijímají nebo jim nepřikládají dostatečný význam. Z preventivních

aktivit si tak někdy odnášejí spíše praktické informace například o poskytování první pomoci než skutečné uvědomění si rizik spojených s užíváním drog. Domnívám se, že větší význam by mohla mít systematická osvěta zaměřená na rodiče. Ti by měli být lépe informováni o tom, jak rozpoznat možné projevy užívání návykových látek u svých dětí, jak na takovou situaci reagovat a kam se obrátit o odbornou pomoc. Nedostatečná informovanost rodičů podle ní často vede k tomu, že problém není včas rozpoznán nebo řešen. Širší společenské faktory, které ovlivňují vývoj drogové problematiky. Mezi tyto faktory patří například snadná dostupnost návykových látek, otevřenost hranic umožňující jejich dovoz, rychlé objevování nových syntetických substancí nebo obecné změny ve společenském myšlení a toleranci vůči některým formám užívání návykových látek. Dalším významným fenoménem bylo období pandemie onemocnění COVID-19, během něhož došlo k výraznému nárůstu konzumace alkoholu a k prohloubení problémů spojených se závislostí. V současné době je navíc trh s návykovými látkami velmi dynamický a reaguje na poptávku uživatelů. Pokud jednotlivci vnímají užívání návykových látek jako zdroj pozitivního prožitku, bývá velmi obtížné jejich chování změnit pouze prostřednictvím preventivních aktivit.